

Zdigitalizowano w ramach projektu „OCHRONA I KONSERWACJA CIESZYŃSKIEGO DZIEDZICTWA PIŚMIENNICZEGO”

2007-2010

Wsparcie udzielone przez
Islandię, Liechtenstein oraz Norwegię
poprzez dofinansowanie
ze środków Mechanizmu Finansowego
Europejskiego Obszaru Gospodarczego

Zrealizowano
ze środków
Ministra Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

Vorlesungen
mit
Am Redekunst
von
Leopold Scherschmidt.

DD VIII. 24.

Prothon, Charles
Charles

Prolegomena

Efficiunt ut discendam artem aliquam ante oia esse neesse: et in eius generalem cognitionem inquiramus; itaq; artis oratoriae seu rhetoricae studium pertrahatur ab eius definitione quoque initio, abimus.

Arto oratoria, graece rhetorica, est ars docens eloquentiae comparandae rationem. Multo breuius dicemus esse artem benedicendi.

Benedicere autem est ornate, graviter, et copiose dicere. Poterit ergo ars oratoria etiam ita explicari: et dicatur esse ars docens ornate, graviter, et copiose dicere.

Facultas autem ornate, graviter, et copiose dicendi eloquentia: qui vero hac facultate praeditus est eloquens, seu orator nominatus.

Quemadmodum omnes artes sedulis abstractionibus ortum debent: ita quoq; ars oratoria ex observationibus naturalis eloquentiae orta est; notato videlicet discrimine male et bene loquentiam.

Finis oratoris cum sit persuadere dictione,

Quid ars oratoria?

Quomodo graece vocatur?

Quomodo breuius definitus?

Quid benedicere

5. Quid rhetorica secundum postremam definitionem.

Quid eloquentia?

Quis eloquens?

Unde eloquentia artificialis orta?

Qua ratione et naturali orta?

10. Quis finis oratoris?

intest impellere aliquem ad aliquid
credendum, agendum vel omittendum:
eius officium in hoc situm erit; ut
appropiata ad persuadendum dicat; id
quod affequetur docendo, delectando,
et mouendo. Docet autem orator ar-
gumentis, delectat suauitate, et
ornatu mouet affectibus, et ampli-
ficatione.

Quid persuadere?

12. Quod officium?

13. Quae partes officii?

14. Qua ratione docet?

15. Delectabit?

16. Mouebit?

Quoniam de qualibet re ornate, graue,
et cogitose differi potest: patet artis
oratoriae materiam esse quamlibet
quaestionem.

17. Quae materiae rhetoricae?

18. Quae quaelibet quaestio?

Nactus orator dicendi materiam primum
de ualituris ad faciendam fidem
argumentis, tum quo haec disponen-
da ordine, ^{postea} ~~postea~~ de eloquendi
^{de} ~~postea~~ pronuntiandi ratione diligentissi-
me prouideat ista necesse. Exinde
quatuor partibus rhetoricam consti-
tui in propatulo est; nempe Inuen-
tione, Dispositione, Elaudione, et
Pronuntiatione. Difficillima orati-
onis inuentio postremo; prius autem
loco Pronuntiatio tractabitur: ut
multae exercitationi locus praebetur.

19. Nactus dicendi materiam de quibus rebus primum
debet?

20. Quot partibus ergo constituitur rhetorica?

21. Quae postremo loco inuentio tractabitur?

22. Quae prius Pronuntiatio?

experientia quippe compertum habetur: 23 Magni ne momenti pronuntiatio:
oratores, qui male pronuntiaverint
raro fuisse finem affectum?

De Pronuntiatione.

Pronuntiatio, quae est vocis gestumque
cum clausione conformatio, sed partes
complectitur: Memoriam, Vorem, & Gestum.

Ad principia eorum est memoria, id est
firma rerum ad verborum recordatio.

Memoriae firmandae serviant sequentia:

1. Frequens exercitatio; 2. ut orator ipse scri-
bat: quae memoriae e mandetur; 3.
ut a nouo versu saepe imitetur; 4. ut ex
chartis in quibus primum scripsit, discat.
5. ut per partes 6. solus, 7. opportuno
tempore, 8. voreque articulata discat.

Vox, cuius modulatio exemplis, et viuae
vocis institutione discitur, crebro
mutetur, et gradatim crescat; caueatur
autem Cantus, vox rursus soni, vocis
feralio, languor, nimia celeritas, et
lentitudo.

Gestus est corporis conformatio cum
clausione. Quae de hoc praecipien-
tur: ad duo capita reuocantur; pri-

Quid pronuntiatio?

Quas partes complectitur?

Quae principia eorum partium?

1. Quid memoria?

5. Quae eidem firmandae seruiunt.

Quaratione vocis modulatio discitur?

Quae de eius multis notanda?

Quae vitia caueenda?

Quid gestus?

num de corpore uniuerso: ut sit
erectum, non tamen rigidum ^{stabile};
ita uero: utramque: ut omnis affe-
ctus, et motus uolentior uictus.
In partibus autem corporis curandum:
ut ad declarandos animorum motus
conformentur.

10. Quid de corpore uniuerso praecipitur?

11. Quid in singulis partibus dicendum?

De Elocutione C. I de Nomen.

Elocutio est uocem uerborum, et senten-
tiarum ad res inuentas accommodatio.

24. Quid elocutio?

~~Haec~~ delectat: ornataque suauis, et
ornata esse debet; suauitas numero, ornatus
autem tropis et figuris conciliatur.

25. Quales ornatus esse debet?

26. Quomodo?

27. Quomodo suauitas et ornatus conciliatur?

Haec dicitur modus quidam oris,
qui ex apto syllabarum, pedumque ordine refi-
tur, suauis: ut in uocibus acris,
delectatio, est ^{stilis} tam in singularibus,
quam in coniunctis uerbis, seu sententiis.

28. Quid Numerus?

^{Quid numerus?}
29. In quo fitus numerus?

In singularibus uerbis oportet habere uocem
delectatam, ordinem, et coniunctionem,
delectatam ita instituentem: ut uerba
laetitia, obsoleta, noua, dura peregrina
et poetica deuitentur: sonantiora
uero et grandiora conquirantur.

30. Ad quae capita reducantur numeri in
uerbis?

31. Quomodo delectatio instituentur?

1. Verba sonantiora sunt e lilleris magis

32. Quae uerba sonantiora?

Sonoris componuntur. magis sonore ³² quae inter vocales ?
habentur vocales a, e, o; ex. gr. plenius
sonant procreare, quam pignere, honorare,
quam colere de. Consonantibus l, p, t. ³⁴ quae inter consonantes suaves et sonoras
et suaves et sonores; sonorae quoque, licet
minus suaves c, q, t, s, x. ex. gr. animi ³⁵ quae plerum sonorae?
dominatrix cupiditas. Mollissima litterarum ³⁶ Quae mollissimae?
omnium est l, eius proxima g.
2. Sonantiores: infertur vox a verbis ³⁷ Quae praeterea sonantioribus acci-
derunt, et virtutum indagatrix;
3. et longior: et delinquentium pro damnem;
monumentum pro sepulorum.
Grandiora verba dicuntur ea quae signifi- ³⁸ quae dicuntur verba grandiora?
catione praestant vel
Natura ut latro plus significat quam praedo ³⁹ quod modis?
et compositione ut Deservire, perplacere, long
servire placere
3. comparat et inordinatissimis pro intendens
Granditatem quoque convalidant epitheta
linguaeque quamdam excoellentiam signifi-
cantia
In confectanda granditate cavendum ne in
humorem delabatur oratio; est vero tumor
granditatis in re tenui confectabilis; in p[er]p[et]ui
si aut res exiles magnificare, aut res magnae
simi modo effluere. Ex. gr. si quis p[er]p[et]ui grandis. Exultantque latraces: sunt inter aquae vis
extremam ex parte aquam bullientem fontales.
⁴⁰ Quid etiam granditatem convalidat?
~~Quae epitheta convalidant granditatem~~
⁴¹ Quid cavendum in usu granditatis?
⁴² Quid tumor? magno veluti cum flamma sonare
Vixit supp[er]bis collis undantibus aheni
Tumidus, atque ab ille sp[er]nis exuberat annis.
Nec iam si caput videri, velat vapor ater ad aurab.

connexa periodum efficiunt. Rursum
membrorum periodi facile confluantur:

Si el prolatum del apodofin vel strangué in plures sententias
dividat et amplifikes. 1. non mon

diuidas et ampliores. 1. non mod
Numerus praeter conciliatus ~~(et in toto ordo)~~
periodorum ~~et non~~, sed partium quorū orationis
varietate ducitur & si periodi vobis longiori-
bus concludantur. 2 Si membra micribus ampli-
ficentur 4. ~~ad hoc~~ ~~quia~~ si cum syllabae tum
opores breuires longioribus permiscantur. 5.
exanimatur;

Quod si periodi quod frequentia numerorum
per α ciam periodarum ledione vel potius
pronuntiatione α hinc oblinetur.

Partiulae quae partes orationis maiores colligant vulgo transitiones dicuntur. Siquid vulgo dicuntur transitiones.

quomodo confluentur periodi plurium
membrorum.

Quomodo praeterea numerus concis
bitur?

60 quomodo iudicium aurium oblineatur.

6. Quid vulgo dicuntur transitiones?

Phelonin, ~~quod~~ ^{quod} ~~est~~ ^{est} ~~artificiosus~~ ^{artificiosus}
 dispositio vocatur obolum effusum,
 boni tacti ~~et~~ ^{et} ~~in~~ ⁱⁿ ~~phelonin~~ ^{phelonin} ~~est~~ ^{est} ~~et~~ ^{et} ~~est~~ ^{est}
 definitur a Quintiliano: *Bentia*
benedicendi. ~~Non~~ ^{Non} ~~quoniam~~ ^{quoniam} ~~est~~ ^{est} ~~artificiosus~~ ^{artificiosus}
Benedicere est ^{mitis} ~~fructus~~ ^{fructus} ~~et~~ ^{et} ~~pente~~ ^{pente} ~~et~~ ^{et} ~~ornate~~ ^{ornate}
dicere ~~mitis~~ ^{mitis} ~~fructus~~ ^{fructus} ~~et~~ ^{et} ~~pente~~ ^{pente} ~~et~~ ^{et} ~~ornate~~ ^{ornate}

officium autem eius sanctitatis videtur esse,
dicere apposite ad persuasionem: finis
persuadere ditione. Inter officium autem
et finem hoc interest: quod in officio, quid fiat,
in fine, quid officio, conveniat, consideramus.

¶ mediis officium dicitur esse curare ad
sanandum apposite; finem sanare curatione.

Item orationis quid officium, & quid finem
esse dicamus, intelligemus: cur id, quod
facere debet, officium esse dicemus; illud,
cuius causa facere debet finem appella-
bimus.

Finis orationis jungetur, qui ita dicit: ut possit,
ut delectet, ut flectat.

Materiam artis eam dicimus: in qua omnis
ars et ea facultas, quae conficitur ex arte
versatur.

¶ Si medicinae materiam dicamus morbum,
ad vulnera: quod in his omnibus medicina
refertur.

Item quibus in rebus vegetatus ars, et facultas
continetur: ead materiam artis: rheorice nominamus.

Quando Cien che la am vint?

Quare artificiosam vocat?

Quid ex eius observatione colligitur?

Quomodo definitur a Quintiliano rhetorica.

Quid est bendicere. c. inus obsequium
ut eff.

quod officium eius facultatis esse videtur.

quis finis?

Quod interest inter officium et finem.

Cedo exemplum.

quomodo intelligemus quid officium et quid
finem oratoris esse dicamus.

quis officio oratoris fungetur.

quam materiam artis dicimus.

Cedo exemplum.

Quas res materiam artis rhetorice nominamus.

Haec autem res alii plures, alii pauciores existimauerunt. Nam Gorgias Leontinus antiquissimus fere rhetor, omnibus de rebus oratorem optime posse dicere existimauit. Hoc infans, et imensam huius artificis materiam subire videtur. Aristoteles autem, qui huius arti plurima adiumenta, atque ornamenta subministravit, tribus in generibus rerum versari rhetoris officium putauit: demonstratiuis, deliberatiuis, iudiciali.

Demonstratiuum est, quod fit utrum in alio uisus certe personae laudem, aut reuerentiam. Deliberatiuum est, quod positum in disputatione, et consultatione civili habet in se praesentiae ditionem.

Iudiciale est, quod positum in iudicio habet in se accusationem et defensionem, aut petitionem, et remissionem.

Et, quemadmodum nostra fere quis, ~~ad hoc~~ materiam propositam datus, ac et facultas in hac materia triplex versari existimanda est.

Partes autem haec sunt: Inuentio, Dispositio, Elocutio, Memoria, Peroratio.

Inuentio est euigilatio rerum verarum, aut verisimilium, quae quassam probabilem reddant.

Dispositio est rerum inuentarum in ordinem distributio.

Elocutio est idonearum verborum, et sententiarum ad inuentionem accommodatio.

Memoria est forma animi rerum, ac verborum ad inuentionem perceptio.

Quot res nonnulli existimauerunt?

De quibus rebus Gorgias Leontinus oratorem posse dicere existimauit?

Quis fuit Gorgias Leontinus?

Quantum huius materiam huius artificis subire videtur?

Quae adiumenta et ornamenta Aristoteles huius arti subministravit?

In quo versari rhetoris officium putauit?

Quid est demonstratiuum?

Quid deliberatiuum?

Quid iudiciale?

In qua materia Cicero quinque rationes versari existimanda est?

Quae sunt partes?

Quid inuentio?

Quid dispositio?

Quid elocutio?

Quid memoria?

Pronunciatio est rerum et verborum dignitate, ^{et} vocis
et corporis moderatio.

Haec omnia tribus rebus assequi poterimus: arte,
imitatione, exercitatione.

Artis est praecipit, quae dat certam viam, rationem
dicendi.

Imitatio est, qua impellimur cum diligenti ratione:
ut aliquorum similes in dicendo velimus esse.

Exercitatio est assiduus usus, consuetudoque dicendi.

Antonius in Cicero oratore primum in suis prae-
ceptis esse affirmat: et demonstrat, quem imitetur
orator, atque ita: ut quae maxime excellant
in eo, quem imitabitur, ea diligentissime persequatur.
Tunc accedat exercitatio, qua illum,
quem ante deligens, imitando effingat, atque ita
exprimat, non ut multos imitaretur, saepe copioni,
qui aut ea, quae facilia sunt, aut etiam illa,
quae insignia, ac pene vitiosa coniecerantur
imitando.

Pote non minus praecipit Quintilianus: ut, quod
imitaturus est, quisque intelligat, et quare bonam
sit, fiat; tum in suspiciendo onere consulat
uices. Imitatio autem non sit tantum in
verbis: illius interdenda mens, quantum
suerit illis vis deoratio in rebus, atque personis,
quod consilium, quae dispositio, quam omnia
etiam, quae delectationi videantur date, ad
victoriam fuerint.

Quid agatur proceris,
quae ratio, et quam variis modis, quae vis pro-
bandi, ut refellendi. Quanta in affectibus omni-
geniis notendis, praeclara, quantumque laudis popularis,
utilitatis gratia assumpta. Haec si periderimus:
tum vere imitabimur.

Quid Pronunciatio?

Quibus rebus haec assequi poterimus?

Quid est ars?

Quid Imitatio?

Quid Exercitatio?

Quid Antonius primum in suis praecipit confirmat?

Quomodo?

Quid ^{ergo} ~~ergo~~ accedat?

Quomodo exprimat?

Quid Quintilianus praecipit?

Qualis imitatio non est?

Quis interdenda mens?

Quid praeterea?

Quamdiu vere imitabimur?

De Elocutione.

Elocutio cuius dicitur Idoneorum verborum, et sententiarum ad adiuvandas animi modatis.

Elocutionem praecedit Inventio, et Dispositio, sed quia facilius est loqui, quam invenire, et disponere: prius de illa, quam de his agere convenit.

Ut elocutio delectet audientes, suavis et ornata esse debet. Invenitas nomen, ornatus tropis et figuris conciliatur.

Numerus dicitur modus quidam orationis, qui e partibus sonoris aurium iudicio recte et aequaliter fluentibus asfitur.

Numerum Graeci protulerunt. Laudantur ante alios Trasmachus, et Gorgias, atque in primis Iovites; ab his ad Latinos Transfudit Cicero, et perfecit.

Numerus iste tam in singulis, quam in coniunctis verbis seu in sententia, fitus est.

In singulis oportet habere rationem selectus, ordinis, et coniunctionis.

Delectus ita institutus est: ut verba sordida, obsoleta, rura, dura, peregrina, et praeterea occurrant: contra sonantiora, et grandiora congruantur.

Verba sonantiora sunt quae ex litteris magis sonoris componuntur.

Magis sonorae habentur vocales a, e, o, melius itaque dicitur procreare, quam gignere,

Quid elocutio dicitur?

Quid praecedat elocutionem?

Cur ^{de elocutione} prius agere convenit?

Qualis elocutio esse debet?

Cuius suavis et ornata?

Quomodo suavis et ornata ^{reddidit} conciliatur?

Quid numerus dicitur?

Quis numerum protulit?

Qui laudantur ^{in primis} ante alios?

Quis in primis?

Quid ad Latinos transfudit?

In quo fitus est numerus?

In singulis verbis cuius rei oportet habere rationem?

Quomodo delectus institutus est?

Quae verba sonantiora?

Quae magis sonorae vocales?

honorare, quam colere; moderatio, quam mo-
destia.

Consonantibus l, p, t, et suaves; et sonorae
sunt. Sonorae quoque licet minus suaves
c, g, r, s, x. cc. q. animi dominatrix cupit,
et illarum pro domina.

Mollissima litterarum omnia est l, eique
proxima g. ~~q.~~ Mollia luteola pinguis
vacinia celtha.

Sonantiores item confertur voces, quae a
rebus derivantur cc. Virtutum indagatrix
philosophia. 2 Voces longiores, ut detrimen-
tum pro damnatione; monumentum, pro sen-
sualium.

Grandiora verba sunt: quae significatione
praestant, vel

1 Natura. Ita luto plus significat, quam
praedo; flagitiosus, quam improbus.

vel 2 Compositione ut confesare, promerare, perple-
care, proseruire, curare, placere.

Vel 3 Comparatione ut iucundissimus, ampliss;
rursus, oratissimus, pro iucundus, amplius, oratus.

Idem etiam obtinetur epithetis singularium
quandam excellentiam exprimentibus. Vc.
Admirabili quadam laude provinciae praefuit.

In usu granditatis cavendum: ne in tumorem
delabatur oratio.

Tumor dicitur granditatis in re tenui confectus.
Exemplo serviet Virgilius grandi verborum apponit
bullientem aquam describens:

Magno veluti cum flamma sonore
Virescentur coctis vridantur atheni,
Eas fiantque aestu latius: sunt in his aquae vir.

quae e consonantibus

quae mollissima
Quae ei proxima

quae sonantiores item voces

quae sunt verba grandiora

Quot modis significatione praestant

quomodo propterea granditas
obtinetur

Quid in usu granditatis cavendum

Quid tumor dicitur

Cedo exemplum

Tumidus atque alte summis exuberat annis;
Nec iam se caput vnda; volat vapor atque ad auras.

In colloitatione curandum est: ut præponatur,
quæ dignitate vel natura præora sunt. ut Vota
vel ad coenam, consules et quaestores. Pompeius
bellam externam hyeme apparavit, incursu vix
Insuper; mediâ aestate conficit.

2. Partes totius et Toti In istis faucibus, istis
lateralibus, ista glaciata totius corporis fir-
mitate.

3. Leniora gravioribus in amplificatione. vel
Tardius est vivere cum romanum, salus
restituere, periclitum revocare, quid autem in
crucem agere.

Ordine contrariis utendum est in enumeratione.
V. G. disciplina hæc in rebus parvis, in
syllabis, in singulis litteris, atque inter
punctionibus rebus omniata est.

4. Ut rebus nisi quid obstat, ratio continuatur.

In coniunctione verborum habenda est ratio
sanctis pronuntiationis. quare utendum
est 1. Omnis asper consonantium concursus
vel celeritas, clam mandet, aut studendi.

2. Concurfus vocalium præsertim earamdem,
quæ hiantem reddunt orationem; ut Homo
officiosis, Ea assignant.

3. Concurfus Syllabarum earamdem vel Coeca
caligo, Vix ciues, Homo modestus.

4. Repetitis crebrior eiusdem litteræ vel Syllabæ
vel aspera lenibili brevis horrida terra humilis
O tute tute tute tute tanta tyranne Inlitti.

5. Multae voces unius Syllabæ. ut
quæ quid non in te sunt effectura.

Quid in colloitatione curandum est?

Quomodo partes collocantur?

Quis ordo in amplificatione?

Quo ordine utendum in enumeratione?

Quomodo ratio continuanda?

Cuius rei habenda est ratio in coniunctione?

Quid primum vitandum est?

Quid alterum?

Quid tertium?

Quæ repetitis vitanda?

Quid etiam vitandum?

6. Multa similiter deficiunt, & Callidae
amabiles, noxiae adinuties, vene prestigiabiles,
et infidiabiles fuerunt.

His vitis occurrunt 1. transponendis verbis.
2. Intericiendis et Homopergam
officiis. 3. Inflexendis et vicinam cines.
4. Substituendis aliis et occulte mandat.

Sententiam numerosam efficit committas;
quae in eis sita est: ut partes orationes non
modo sonore sint, et ornatæ, sed etiam inter
se connexæ. Nexus hic periodorum quo, et
transitionum obtinetur.

Periodus quia a Cicerone vocatur ambitus,
circulus comprehensio, est oratio constans
partibus a se inuicem ita pendentibus: ut
una sine altera non possit intelligi.

In omni periodo duorum generum partes de-
prehenduntur. Minores videlicet, quorum nomina
membra et incisa veniunt; et maiores seu prin-
cipales, quae ex illis componuntur.

Membrum est oratio, quae sententiam habet
absolutam, solum vel aliunde pendentem.

V. C. Haec sententia: Quae res in civitate dum
plurimum possunt, praevalat altera: Haec
contra nos ambae faciunt hoc tempore, summa
gratia, et eloquentia. Liv.

Incisum est brevis sententia, quae membrorum
circumductioni lenit. V. C. in hac Ciceronis periodo
tantus est splendor in laude vera, tanta in magni-
tudine animi, et consilii dignitas: ut haec a natura
conata, cetera a fortuna commodata esse videantur.
Incisa sunt tanta in magnitudine animi, et consilii

quid denique vitandum?

Quomodo his vitis occurrunt?

Quid efficit sententiarum numerosam?
In qua sita est committas?

Quomodo hic nexus obtinetur?

Quomodo periodus a Cicerone vocatur?
Quid est periodus?

Quot generum partes in omni periodo depre-
henduntur?

Quid nomine minorum veniunt?

Quid maiores?

Quid est membrum?

Ced. ex. m., Liv.?

Quid incisum?

Ced. exemplum?

signitas, a natura donata, a fortuna commo-
data.

In periodorum divisione spectatur membrorum
numerus. Itaque dividuntur in regulares,
et irregulares. Regulares dicuntur, quae
certum, fixumque membrorum numerum habent.
Irregulares, quae determinatum membrorum
numerum non habent.

Ad regularium classem referuntur quae ab
uno ad quatuor membra procedunt. Eiusmodi
est! Unius membri periodus, Oratio circumducta,
quae una sententia absolvitur. V. c. Ina
divina virtus admirationis plus est habitura,
quam gloriae.

2 Bimembris, quae duobus a se pendentibus
membris constat. V. c. Reliquae meae fortu-
nae recuperatae plus mihi nunc volup-
tatis afferunt: quam tunc involuntari
afferbant.

3 Trimembris, quae tribus a se pendentibus
membris constat. V. c. Cum et neptae re ipsa
licet schismata confideret, et maximarum
civitatum veteres animo calamitatis colligit:
non minimam ideo per disertissimos homines
inertem esse partem incommodorum.

4 Quatuor membrorum, quae quatuor a se pen-
dentibus membris constat. V. c. Si quam audax
est ad curandum Vexes, tam esset obscurus in
agendo, fortasse aliquando se non aliquando
sufflisset: Verum hoc adhuc per vim mode-
cudit, quod cum incredibili eius audacia,
singulis sublevis coniuncta sit.

Quid in periodorum divisione spectatur?
Quomodo dividuntur?

Quae regulares dicuntur?

Quae irregulares?

Quae referuntur ad classem regularium?

Quae sunt eiusmodi?

Quid unius membri circumductus?

Cito exemplum?

Quid bimembris?

Cito exemplum?

Quid trimembris?

Cito exemplum?

Quid quatuor membrorum?
Cito exemplum?

Periodus quae quatuor membris eiusdem
fere magnitudinis constat: quadrata dicitur.
Quae non solum admodum aequalibus, sed
etiam valde numerosis membris constat: et
hunda dicitur: Quae ita disposita membra
habet, ut salus sensu et numero antecedens
cum consequenti permutari possit: deconfata
dicitur. V.C. In sequenti periodo omnia
tria deprehendi dicuntur. Si, quantum in
agro, locisque desertis audacia potest, tantum
in foro, atque in iudiciis impudentia valeret:
non minus in causa recederet Caecina. I. Acutius
impudentiae, quantum in vi facienda cessat audaciae.

Inter irregulares periodos referantur Periodion,
Pneuma, Tasis, et Schoenotenes.

Periodion dicitur periodus a quinque ad
octo membra ecurrent.

Pneuma est periodus dicentis spiritui utrum,
modata.

Tasis est periodus tot constans membris: ut uno
spiritu effici nequeat.

Schoenotenes est periodus quatuor casibus in
cisi amplificata.

Principales partes periodi Graecis dicuntur
Protasis, et Apodosis. Latinis antecedens, et
consequens.

Protasis est prior pars periodi, quae sensum
insuperbis, alteramque desiderat.

Apodosis est posterior pars periodi, quae ab antecedenti
pendet, sensumque complet.

Quae periodus quadrata dicitur?

Quae rotunda?

Quae deconfata?

Cedo exemplum?

Quae inter irregulares referantur?

Quid periodion?

Quid pneuma?

Quid tasis?

Quid Schoenotenes?

Quomodo principales partes Graecis dicuntur?
Quomodo Latinis?

Quid protasis?

Quid apodosis?

Nunc una membrorum neutra pars certum habet.

Periodi partis ita sunt interponendae: ut possit protasis. Duo puncta fiunt, post reliqua membra colon vel semicolon, prout sensus requirit.

Ratio construendae periodi unius membri haec est. Datae sententiae inferantur inisae, et operae particularum connebantur. V. C. Diffidebamus inter nos. Inisae suggeret quaestio quo modo? consilium et armis. Accedente amplificatione et res ita formabitur periculus: Diffidebamus non consilio solum et studio, sed armis etiam et casibus.

Bimembri constructus: Si datae sententiae alia adnectatur, atque in protasi collocetur. Potest autem ratio conditis, contrariam, vel quidam aliud adiungi. V. C. Plinius e sententia mitto Lib. libram promissam, hanc, addita ratione, construxit periculum: Quia laetiorum aduatum suam proficis: libram, quicquid prioribus epistolis promissam, exhibeo.

Periodus triam, et quatuor membrorum efficitur: Si, constructa bimembri, aut protasi, aut apodosis, aut utraque diuidatur.

Operae amplificationis non minus omnis generis periodi constitui possunt: cum aut e nomine, aut e verbo integra efficitur sententia. Ita e sententia: Hoc pacto male consulitis reipublicae. orietur periculus, si quid male consilire reipublicae explicetur: Hoc pacto aut defectus omnis

Non habet certum membrorum numerum?

Qua ratione periodi partes interponendae?

Quae ratio construendae periodi unius membri

Cedo exemplum?

Quomodo bimembri constructus?

Quid possit adiungi?

Quomodo triam, et quatuor membrorum?

Cuius rei operae etiam periodi constitui possunt?

Qua ratione?

Cedo exemplum?

rempublicam, Quirites: aut prius
confutare imperium, proditam senatus
auctoritatem possis relinquere.

In primis res nosse oportet autem deinde,
dorum inter ^{curat} sequentibus, tum periodorum,
id quod ore partium maxime obtine
tur.

Denique curandum est: ut periodi, quantum
potest, numero cadant. Huiusmodi conser
quendae sequentia esse possunt adiumenta:

1. ut oratio sit varia, id est ut iam periodi
adhibeantur, iam membra, iam iuncta.

2. ut periodi vobis multarum syllabarum
concludantur.

Haec syllabae potissimum esse longae
debent, easque praecedere voc breuior.

3. ut membra quosvis misis amplifica
tur.

4. ut syllabae, et voces breues longis per
miscantur. Ita tamen; ut ad gravitatem
et dignitatem exprimendam longae, ad
clementiam et lenitatem breues adhibean
tur.

5. Ad iudicium aurium acquirendum
Ciceronis numerosae periodi clata voce
legantur, videaturque: a quo re boni
ordine membris earum dependeat.

Obtinendo maiorum partium requisierunt
transiciones; quae in perfecta, et imper
fecta dividuntur. Perfecta transitio
dicitur, quae et quid dicendum et quid di
cendum sit declarat. H. C. Quoniam de
genere belli. Dixi: nam de magnitudine
pauci dicam.

Quid in primis nosse oportet?

Cuius rei ore id maxime obtinetur?

Quid denique curandum est?

Quae huius rei consequendae esse possunt adiu
menta.

Quales ^{haec} ~~obtinere~~ syllabae esse debent

Quid circa membra notandum?

Quid cum syllabus et vocibus variis notandum?
qua ratione?

Quid ad aurium iudicium facendum?

Quid obtinendo partium maiorum requi
sierunt?

Quomodo dividuntur transiciones?

Quid perfecta?

Cedo exemplum?

Imperfecta dicitur: quae solum infirmat, quid
vincendum refert. V. l. Meriam summam
exponam: quibus criminibus opprobriis
denotatus sit.

Quid imperfecta?
Cedo exemplum?

Quid est ars oratoria?

Est ars docens eloquentiae comparanda rationem.

Quae brevis eius definitio?

Ars bene dicendi. Im Kunst wohl zu reden.

Quid est bene dicere?

Est ornate, graviter, et copiose dicere. Wohl reden heißt auf eine Art reden, daß man im Augenblick, in dem das was sagen zu beabsichtigen, in ihm schon.

Quid est ars?

Est collectio praeceptorum; vel est praeceptis, quae dat certam viam, rationemq; discendi.

Gr or. 2. Ein Kunst ist eine Sammlung von Regeln über die Art, und Weise, wie Dinge gut zu sagen, welches gut, oder schlecht zu sagen heißt.

Quomodo dicitur ornate? 1 In. 5. 48

Per tropos, et figuras.

Quomodo graviter?

Per pondus argumentorum, et vehementiam affectionum.

Quomodo copiose?

Ope amplificationis.

Orator

Gravitas, unbedingtes und weises Festhalten an dem richtigen und nützlichen.

Rhetorica est ars, quae docet eloquentiam. ~~Longa et brevis est eloquentia quae vocatur est ars docenda, et aliam esse naturalem indicat, ex cuius officio haec oratio est definitio. bene dicere. bene dicere autem est ornate, et graviter, et ornate dicere non habet definitam aliquam regionem, cuius terminis limitata fuerit. Omnia quaecunque in hominem sapientiam cadere possunt bene sunt ei dicenda, qui hoc se posse profiteri officium eius facultatis videtur esse dicere apposite et per suasionem: finis per suadere oratione.~~

6/100.60

Ergo est orator id, qui accommodate ad persuadendum possit dicere.

~~Graviter dicere videtur esse unum definire est ornate graviter et copiose dicere. bene dicere autem bene dicere est.~~

+
Quae diuisio eloquentiae?
In solutam, seu proprie oratoriam,
et ligatam, seu poeticam.

Quid est Eloquentia?

Est facultas grauitate, orate, copio. Qui bonam promittit, si persona Naturae
segue dicendi. videri debet huius nunc parum.

Quis dicendus eloquens, seu orator? in ingratum danda.

Qui eiusmodi facultate pollet.

Quomodo Graeci vocant artem oratoriam?

Rhetoricam.

Quae vocis huius origo?

A verbo *peo* loquor.

Quod discrimen inter rhetorem et oratorem?

Rhetor est qui bene dicendi praecepta
tradit, Tutor vero qui bene docet.

Vnde orta est eloquentia?

Ex ~~oratorum~~ animadversione
eloquentiae naturalis.

Quomodo orta est.

conspicuum
Osseruando discrimen bene et male
loquentium.

Quis finis Oratoris?

Persuadere dictione.

Quid est persuadere?

Questa oratione aliquem impellere
ad quidpiam credendum, agendum,
vel omittendum.

Ina Ludwigwilt hat Andromas ist
zu ubernutzen.

Quod officium Oratoris?

Hypothese ad persuadendum dicere.

Quomodo id fit?

Ducendo, delectando, et mouendo.

Quomodo docet orator?

Argumentis, et argumentatione.

Quomodo delectat?

Oratio ^{et arte} docendi genere.

Quomodo monet?

Amplificatione et affectibus.

Quae materia Rhetoricae?

Ineluctet quaestio ad dicendum
proposita.

Quid ~~est~~ dicitur materia?

Id, circa quod ars occupatur.

Quotuplices quaestiones?

Finitae et Infinitae.

Quid infinitae?

Sunt propositiones vniuersales, quae
nullis adiunctis circumstantur.

Quomodo aliter vocantur?

Theses.

Quid sunt Finitae?

Sunt propositiones particulares, quae
quibusdam adiunctis definiuntur.

Quomodo aliter vocantur?

Hypotheses, item Causae, vel Contingentes.
Sive.

119
Nun die Meinung zu über-
reden, muß man beweisen,
erzählen, bewegen.

Man beweis die Sache,
man erzähle die That und wirft
und erregt die Gemüther;
man bewege die Sinne,
persuade.

Quid est reuocare hypothese[m] ad thes[e]m?
Ex propositione particulari ferre
universalem.

Quae diuisio Propositionum?

In Principales, et Incidentes.

Quid est Principalis Propositio?

Quae occasionem praebet et argu-
mentum orationi.

Quid Incidentis?

Quae sumitur ad probandam vel ad
illustrandam propositionem princi-
palem.

Quot sunt classes, seu genera causa-
rum.

Tria. Demonstratiuum, Delibe-
ratiuum, et Iudiciale.

Quomodo aliter diuitus genus
demonstratiuum?

Exornatiuum, et apodicticum.

Quas propositiones comprehendit?

Omnes eas, quae ad laudem vel
vituperationem quozumodo referuntur.

Quas genus deliberatiuum?

Quibus suademus aliquid aut dis-
suademus.

Oratio est ore ratio expressa.

In Latina oratione sunt tria genera
oratorum, scilicet in exhorta-
tione, in reprehensione, in iudicio.
In prima oratione, in qua
nihil est nisi laus et vituperatio
in qua nihil est nisi iudicium
in qua nihil est nisi ratio.

In qua oratione sunt tria
genera, scilicet in exhorta-
tione, in reprehensione, in iudicio.
In prima oratione, in qua
nihil est nisi laus et vituperatio
in qua nihil est nisi iudicium
in qua nihil est nisi ratio.

In qua oratione sunt tria
genera, scilicet in exhorta-
tione, in reprehensione, in iudicio.
In prima oratione, in qua
nihil est nisi laus et vituperatio
in qua nihil est nisi iudicium
in qua nihil est nisi ratio.

uid confect?

Habitu bene dicendi, et scribendi.

Quid est imitatio?

Est conatus stilum proprium authoris
effringendi.

Quid efficit?

~~Harum~~ Similes evadamus eorum,
quos imitamus

Quid imitatione exprimendum?

Forma orationis.

Quotuplex imitatio?

Duplex: alia puerilis, alia virilis.

~~Imitatio puerilis~~

Quo modo fit puerilis?

Tribus: primus est: cum postea senten-
tias, modis loquendi ab authoris
consumptis exprimimus.

Quis alter modus?

Cum sententiam authoris nostris
verbis efferimus?

Quis tertius modus?

Cum sententiam authoris vel restringi-
mus vel dilatamus.

Quid imitatio virilis exprimit?

^{aut} Inventionem, aut Dispositionem, aut
Elocutionem.

Quomodo inventis imitando exprimi-
tur?

Si authoris argumenta, vel exprimendo,

16
rum affectuum aut morum rationem
mutat et eloquentiam
in nostram transferamus.

Quomodo Dispositionem imitamus?

Cum aut latius orationis aut non
nullorum argutorum ordinem ad rem
nostram accommodamus.

Quomodo Elocutionem?

Cum characterem dicendi, acumen,
figuras, asperitatem authoris effingere
conamur.

In quibus capitulis imitatio vertitur?

In decernendo quis, et qua ratione
imitandus.

Quis imitandus?

Optimus.

Quis censendus optimus?

Qui cuiusque ingenio est accommoda-
tissimus.

Quis naturae nostrae convenientissimus?

Qui nobis maxime placeat, et quem
facillime imitando exprimimus.

Quae imitanda in optimo?

Ea quae maxime excellunt.

Quid cauendum in imitatione?

Ne quae sunt contra Christianam religio-
nem et mores dederent, adhibeamus; et
ne quae rara sunt apud autores, apud
nos sint crebrae.

Quae sunt imitationis adiumenta?

Lectio, meditatio, Scriptio, Emendatio.

Quibus rebus continetur virilis imitatio?

Analyfi, et Genesi.

Quid praestet Analyfi?

Locum imitationi propositum in
partes disposuit, partium ~~omnes~~
et ortum, et ornatum, et nexum
expediri.

Quid efficit Genesi?

Defecta ornamenta quae analyfi, in
rem nostram ordine vel eodem vel
simili transfert.

Quoniam cum de amari luctum non suffragia non addebat
non est ut non quod dicitur non quod videtur in communi
dilecti de amari luctum non suffragia non addebat
dilecti non amari luctum non suffragia non addebat

Caput II de Ornate Oratorio.

In qua re situs oratorius Ornatus?

In Figuris, & Tropis.

Quid Tropus?

Est ~~monstrum~~ ~~veris~~ ~~appropriata~~ significatio e propriis locis
in alienam cum virtute translata.

Quae translatioes sunt cum virtute?

Quae orationi dignitatem aut suavitatem conciliant.

Qui praeicipui tropi?

Metaphora, Metonymia, Synecdoche et Ironia.

Quid Metaphora?

Est veris propter aliquam similitudinem translatio.

¶ Vnde sumuntur metaphorae?

Vnde similitudines e rebus omnibus.

Quae optimae?

Quae a sensibus vita et motu deductae.

Quid in eorum usu attendendum?

¶ Ut materia accommodetur ea ratione ut
figurae in illis. Similiter in figuris. Quae
in modis sunt translatioes? Vnde.

1. a re animata ad animatam

2. ab inanimata ad inanimatam

3. ab inanimata ad animatam

4. ab animata ad inanimatam.

Ueinsigewort ist ein Ding, das
mit einem andern Ding in einem
gewissen Verhältniß steht, und
dieses Verhältniß ist die
Ueinsigewort.

A Cicerone definitur: Similitudinis ad verbum
vnam contracta breuitas.

Differt autem a similitudine in hoc quod
quae in similitudine aperte demonstrantur in
haec metaphora intelligantur.

In hac metaphora cavendum ne
~~quando effectus metaphoricus vitiosus?~~

¶ Si sint frequentiores 2. ¶ Si sint humiliores. ex. si a mundi venia pro morte
res 3. Curiores 4. Discordes 5. pocturae 6. ut hynter hibernas una cum impruit alios
rhythmi. ~~et alios.~~

¶ Quod est Allegoria?
Est metaphora continuata

Quotuplex?

Pura et mixta

¶ Quis vera omnia est translata. et sedebamus in pygmi, et laudamus tenebamus: nunc
Quid mixta?
utem vix est in Latina locis.

¶ Cum translatis propriae interferuntur. amissimus mi Pompeii anem non modo suum ad
Quid aenigma?
Sanguinem sedetum colorem et senem pristinum
cognitum.

¶ Allegoria pura in obscuritatem delapsa.

¶ Quid Metonymia?

¶ Est ~~metonymia~~ cum vox coacta pro Est permutatio vocum cognatarum.
altera ponitur.

Quibus fit modis?

¶ Cum causa vel quasi causa ponitur ut aponit narum suam
pro effectus item Auctor Inventa, Proci, Homerum legere? Vario Marte pugnare.
pro re effecta, inventa et re cuius effectus.

¶ Locutione promissive inventorum nomina
pro rebus inventis adhibere?

¶ Negativam, sed spectanda veterum
auctoritas.

¶ Quis alter modus?

cum effectus vel quasi effectus pro causa ut scilicet comprehensum est
ponitur.

¶ Quis tertius?

¶ Cum signum pro re significata

¶ Si boz pacem arona bellum laurea virtutis

Die afgekorte winter vlyster.

Ironia est vocis in ambrosian^{simplificans} ~~diffusa~~ transferri. Unde Ironia

Aggredi tota censem videntur, nemo diem
longum et ex re nefas violare aut frangere possi;
Santas gentes, quibus haec nascuntur in hortis
Fumina.

Nomencl.
duplex est aperta et lecta. Tota videntur cum *Gnathypus*. Quarta vult
cum ^{vte} ambigua adhibenda. *Ipsa de Placis hic famula*

[illegible]

~~Nam quid em, poff: hic nra hanc.~~

Spemque spiritus Pontificis hominem religiosum,
et h. vobis videbitur monere eam modum
esse gerendam religionis, nimium esse super,
strictum esse non oportere.

Hauten ironia cognoscit poffet duplex indicium *Euthyphron indicium affignatur.*

1. Procuratio cum ^{constanti} ~~securitate~~ uallu aut
gestu inuictus. Grande qd pronuntiationis debetur.

2. Isolara um gto peforma de locut: cam ai que se face.
tributos em conclusão.

Nature lies directly upon our nature Nature.
reigning.

longipeta Griseb. cum Controcarium patialis
receptus. Urticatoris patialis fuit Griseb
nimicum Ligynis placet recept cocto et atque.

Larragnus est apert. infus et sunt contra *Quid Larragnus?*
neque

Onomatopoeia est factio nominis ad imitationem
soni naturalis. Cuius usus non extenditur veluti
nominibus ^{quorundam} ~~liberis~~ ^{liberis} animalibus aut ~~rebus~~ ^{rebus} inanimatis.

hic hennise ex vocis - magis bonum
catachresis est abusi vocis cum finit
pro proprio terminis ita adferuntur etiam
pro fabricare spero metuo.

Periphrasis seu Circumlocutio est prolixior
voci explicatio ita pro sigis Scipionis
providentia. Periphrasis nunquam
necessitatis causa adhibetur acce dnt
denotandas voces absovent, et terges.

Si nimirum et eorum tantum circumlocutio
periphrasim dicitur.

Hypothese huius est quod sem ultm ^{semper}
accidit vel minimus ut plura bella
gessit quam alius legit.

Cauendum ne modum excedat in iudicio
argumento Libera esse potest.

Hyperbaton est permutatio ordinis grammaticus
vel in duas duasque partes pro in duas
partes divisum.

Nale nile huius refertur epitheton cum
non omne sit translatum. In eum vbi
attendendum maxime ratione absovent nulla
whitbeat

De Figuris

Quid catachresis

Quid Periphrasis

Quand necessitatis causa adhibetur.

Quid periphrasim?

Quid hypothese?

Quid cauendum?

Quid hyperbaton?

an recte inter huius epitheton refertur

Quid in eis esse attendendum?

Ultima eloquentiae pars est Doctrina, quae
multa ^{quoniam} ~~partes~~ habet. Sibi cum arte oratoria
communis, iisdemq; fere praerogationibus
contineatur, quibus illa: tamen multis
quoque differt ab ea: Atq; in primis sermone,
qui cum sit longe omnium difficillimus:
merito poesis postrema omnium traditur;
naturam suam in hoc sequendo quae a
facilioribus ad difficiliora progredi solet.

Est vero poesis ars imitandae elegantioris
naturae versu
Elegantioris autem naturae nomine designa-
tur natura omni parte absolutissima;
quali homines aureae aetatis praeditos
ferunt fuisse.

Si poestas vocis spectetur: fictionem
significat; derivatur enim a graeco verbo
ποιηω Fringo.

Fringere dicimus: cum imitemur; ea propter
poesios natura in imitatione sita est, ha-
betque in sibi commune cum reliquis artibus;
sed in eo differt ab illis: quod oratione ligata
imitetur.

In tanta hominum admirandum proclini-
tate quin poesticae origo naturae debeatur,

debetur non potest; sed perfectio artis
et diuturna obsequere arte debetur.

Auctores eius potissimum Graeci fuerunt;
nam omnes praecipue ex Homero, Hesiodo,
et Aristotele sunt excerptae.

Qui bono inuenta esset poesis indicavit
Horatius:

Sunt prodesse voluit, aut delectare poetae,
Sunt simul et iocunda, et idonea dicere vitae,
Omne tulit punctum, qui invenit arte ioculi
lectorem delectando, periterque monendo.

Hinc deducitur officium poetae: ita namque
Singere: et proferre, et delectet.

Materia poeseos est res omnis; quia nihil est,
quod fictione exornari non possit; sed
praecipua materia sunt actiones humanae.
Forma interna poeseos fictis est; externa:
versus.

Spectata natura poesis in duo praecipua
genera dividitur: in epicum, et drama,
hic intelligentiae eam rerum au-
ditu, et visu capiuntur. Eandem rationem
Horatius assignat:

Sunt agitur res ingenio, aut arte refectae.
Epicae poeseos species sunt didactica, odae,

Elegiae, Epigrammata, Satyrae, Epichelae.
Tragicae vers: Tragediae, Comediae,
Aenolicae, & Fabulae.

Sunt praeterea nonnullae appellationes
carminum, quae tamen speciem non
constituunt. eiusmodi sunt:

Sirae, quibus male uiripiam praeramus.
Dithyrambus, quo vehementes affectus doloris
aut gaudii vario versuum genere expro-
mimus.

Epicedium, quo luctum in obitu aliorum
testamur.

Quintio victoriam

Epithalamio nuptias

Eucharistio beneficia

Perethlicis diem natalem

Panegyris laudes dei, hominumque

Prophetis abidum

Hyobateris reditum

Soteris redditam salutem celebramus.

Protreptio instruimus.

Silvae extemporali carmina dicuntur.

Poeseos dignitas, et veneratio. Semper summa
apud omnes gentes fuit. Huius cultus
et studii haec fuerunt caussae: primum

quod poetae & diuino quodam Spiritu
agere crederentur; unde entheo-
logiaque poetarum: Enthusiasmus. Tum
quod nationum theologi essent, deinde
quod munere historicorum fungerentur.
Denique quod sermonis suauitate de-
lectarentur.

Doctrinae præceptiones ad quatuor capita
reducuntur: Inventionem, Dispositionem,
Elationem, et Pronunciationem.

Ad haec intelligenda sunt quae in ad,
iumenta referantur: Natura i.e. ingenium
excellens, ars, exercitibus, imitatio.

Loph. an ingenis primae ~~*diffusa*~~
audiculus Horchius: ~~*ingens*~~
tribundae.

Nam fuit laudabile carmen, an arte;

Quaestum est; ego nec studium sine dilectione
Nec rursus quid proficiat, video, ingenium. Helenus
Sedem posuit quem res, et conuolat amice.

Exercitatio in eo locum etiam in pactione
habere debet: quin sine hac nemo quidquam
magna laude dignum consequi potest.

Itaque plurimum temporis et operae in
veterum imitatione consumendum. Nam
quicunque poetas ad aelebitatem nominis
perverunt: hanc viam eandem sunt adepti

Ad. N. 19. ex Hieron. Vida De numere poetico excerpt. ex
Arte Poetica.

Haec satis ē illis (poetis) utraque claudere versum,
Et res verborum propria vi reddere claras:
Omnia sed numenis vocum concordibus aptant,
Atque sono, quaecunque cauat, imitantur, et apta
Verborum facies, et quaesito carminis ore.
Nam diversa opus est veluti dare versibus ora,
Diversosque habitus: ne qualis primus, et alter,
Talis et inde alter, vultus incedat eodem.
Hic melior, motusque pedum, et periculis alii
Molle viam tanto lapsu per leuia rabil.
Ille autem membris, ac mole ignavus ingens
Incedit tardo molimine subfidendo.
Ecce aliquis subit egregio pulcherrimus ore,
Cui laetum membris venus omnis afflat honorem.
Contra alius rudis informes ostendit et artus
Hirsutumque supercilium et candidam sinuofam,
Ingratus visu, sonitu illaetabilis ipso.
Nec ven haec sine lege datae, sine mente figurae;
Sed facies sua pro mentis, habitusque, sonusque.
Cunctis curis suis, vocum discrimine ceteris

~~Et~~ inferorum canis latrat

Cerberus haec ingens latrata regna trifurci
Personat, aduerso recubans immanis in atro

Et ~~de~~ Suppliu^m inferorum.

Strius exaudiri gemitus, et saeuae sonare
Verbera, tum stridor feni, tractae, ceterae.

Item fremitus ventorum:

Continuus ventis surgentibus aut freta ponti
Incipiunt agitata tumescere, et audis altis
Montibus audiri fragor, aut resonantia longe
Littora inferi, et remorum increbrescere murmur.

Ne minus ~~de~~ machin^{is} belluarum ~~fragor~~: fragor:

• Omⁿis ~~sonus~~ und ~~signum~~ und ~~signum~~ und ~~signum~~
liber in ~~sonum~~, und ~~sonum~~, und ~~sonum~~,
und ~~sonum~~ von ~~sonum~~.

Duriorem quoque versum efficiunt longarum
Syllabarum aut vocum continuatio. ex. gr.

Haec curam sedes late contexta locavit.
Et:

~~Officiis prodebatibus et opibus~~
Construebantur Constantinopolitani
Innunciabilibus sollicitudinibus.

Denique vix non syllabae aut multae, aut
in fine ~~plurimum~~ non parum suauitati offi-
ciunt. ut:

Praeterea ne sit, ut qui iocularis ridend.

Quid etiam duriorem efficiunt versum?

Quae denique non parum suauitati
officiunt?

~~Et~~ praescriptum est, in fine versus to,
lenitur ut Horat.

Quid monosyllabum in fine versus tolerat?

Ille datus vadiibus extractus in vtem est.

~~Horat.~~ Monosyllabae voces continuatae
noleham et difficultatem exprimunt:

Monosyllabae voces continuatae quin exprimunt?

Ex. Salz, und künzst, und fonzst, und wanzst

Salbst nicht den künst.

Im bray yung fonzst, und yung betäubet
finst.

Non raro etiam monosyllabae in fine adhibentur? Cui vsui etiam monosyllabae in fine adhi-
bentur?

1. ad exprimendum lapsam; ut
Hermiluz exanimisq; venens promittit haec mihi
2. firmitatem; ut:

nole sua stat.

3. ~~Extenuationem.~~
~~ad exprimendum~~ in ext ut:

Pasturiant montes, nascetur ridivulus mus.

Hiatus R crebro, aut in prima versus syllaba qualem efficit sonum creber hiatus?

adhibeatur: in gratum; moderate adhibitis

suavem efficit sonum, valet ad exprimendam qualem contra, si moderate adhibeatur.

blandam orationem: ut

Cui vsui valet?

Phyllida amo ante alios;

Londan; ut:

--- Scandit fatalis machina nunc

Poeta armis.

Hiatum; ut:

Quingaginta abis immanis hiatibus hydra

Intus habet pedem.

Profunditatem; ut
Spelunca alta fuit.

Caesura aut plane neglecta, aut nominis. Quis effuit neglecta caesura?
~~etiam si in pede post primum pedem~~
 adhibita resum solutae orationi similem
 effuit; qualis huius Ennii est.

Pomacanthia impiger Hannibal lemid armis.

Licet illi tamen caesuram negligere: cum
mitandus est in incundus sonus; ita de
raris congrue Cuius

quando libet caesuram negligere?

Vos quoque signa videtis quasi dulcis alumnae,
Quum clamore paratis inanes flumene voces.

In legendis autem et colamando non casu,
rae, sed interpretationis habenda ratio.

Citrus rigida

Романович

~~An one furene habenda ratio in legendis,~~

ne sensus obscurus evadat, ita vero
interpungendae sunt voces, ne caesura
opprimatur. Exemplum expressae caesurae
Sic verbum Catulli

~~et columnas~~³

Chet:

Quomodo interpungendae vocēs?

Cedo exemplum appressae oesophage?

Henes, salute, deum genus, o bona mater.
In quo, quia deum genus distingitur
a salute: caetera in quarto pede non
sentitur.

And hinc gaudet ut elegantia et fortitudo
deus vestra et dignitas sit, perindeque
cauendum est ut ne ultimarum vestrorum
interpositione a reliquis disjungatur

Quid etiam cauendum de ultimis volū-

Herminius exemplo esse potest Denique
versus.

Augustinus suum in Iam dicitur,

in Iam dicitur dicitur Iam dicitur.

Eandem quoque Vida feliciter adhi-
bit ad exprimendum supremum ha-
bitum morientis Christi.

Supremam aurore, pons caput exspiravit.

~~Effluat~~ ^{effluat} ~~in~~ ⁱⁿ ~~quarto~~ ^{quarto} ~~pede~~ ^{pede} ~~non~~ ^{non} ~~necessario~~ ^{necessario}; dicit enim Catullus:

Phasidos adfluitus, et finis aetatis.

concludi aadem solet ~~non~~ ^{non} ~~quatuor~~ ^{quatuor}:
interdum etiam ~~non~~ ^{non} ~~syllabarum~~ ^{syllabarum} ~~vix~~ ^{vix}.

Dulcedinem versus pariunt ~~et~~ ^{et} ~~voces~~ ^{voces},
quae mollioribus, paucisque plures syl-
labas efficiuntibus ^{litteris} ~~constant~~ ^{constant}.

Molles censentur litterae g, l, t. ~~et~~ ^{et} ~~exemplis~~ ^{exemplis} ~~in~~ ⁱⁿ ~~versibus~~ ^{versibus}:
Mollia luteola pingit vacinia caltha.

Ille latus nuncem molli fulvis hyacintho.
~~et nuncem~~ ^{et nuncem} ~~ut~~ ^{ut} ~~ab~~ ^{ab} ~~hyacintho~~ ^{hyacintho} ~~censentur~~ ^{censentur}
~~quae~~ ^{quae} ~~mollioribus~~ ^{mollioribus} ~~litteris~~ ^{litteris} ~~constant~~ ^{constant}.

gri a trochaee iniqui, gri in secundo,
tertio et quarto pede caesuram, in fine
quarti pedis pausam minorem, in fine
sexti maiorem, brevesque longi habete

quae ^{quae} ~~est~~ ^{est} ~~et~~ ^{et} ~~suavior~~ ^{suavior} ~~in~~ ⁱⁿ ~~quarto~~ ^{quarto} ~~pede~~ ^{pede} ~~non~~ ^{non} ~~necessario~~ ^{necessario};

Quot syllabarum voce concluditur?

^{et} ~~quae~~ ^{quae} ~~mollioribus~~ ^{mollioribus} ~~litteris~~ ^{litteris} ~~constant~~ ^{constant}.

³ ² ¹
Quae molles censentur litterae.

^{quae} ~~mollioribus~~ ^{mollioribus} ~~litteris~~ ^{litteris} ~~constant~~ ^{constant}.

attemperatas.

Paulam minorem efficiunt duae breues
minorem, quavis inter punctis.

Quid effint paulam minorem?
Quid maiorem.

Adtiter liquidum celos neque
comonet alas.

Quibus ab hac pfectis imminutus

~~Haec pfectis aliquantibus~~
~~Haec pfectis aliquantibus~~ immixtus

~~quapropter nihil est pfectum ab hac pfectis~~
~~quapropter nihil est pfectum ab hac pfectis~~

~~Haec pfectis aliquantibus~~
~~Haec pfectis aliquantibus~~ longe syllaba

~~Haec pfectis aliquantibus~~
~~Haec pfectis aliquantibus~~ paulam efficiat: aut plane abstinens...

~~Haec pfectis aliquantibus~~
~~Haec pfectis aliquantibus~~ paula fulia itidem fugiens e quogite

~~Haec pfectis aliquantibus~~
~~Haec pfectis aliquantibus~~ Longa pfectis aliquantibus

~~Haec pfectis aliquantibus~~
~~Haec pfectis aliquantibus~~ a trochaeo non iniqua, et

~~Haec pfectis aliquantibus~~
~~Haec pfectis aliquantibus~~ Haud modius breuilo ferdens e gatlure

~~Haec pfectis aliquantibus~~
~~Haec pfectis aliquantibus~~ Si caesura in secundo, aut tertio pede desit.

~~Haec pfectis aliquantibus~~
~~Haec pfectis aliquantibus~~ Quadrupedante patrem sonitu quatit ungula

~~Haec pfectis aliquantibus~~
~~Haec pfectis aliquantibus~~ campum

~~Haec pfectis aliquantibus~~
~~Haec pfectis aliquantibus~~ Flehit equos, curat, volans dat lora secundo.

~~Haec pfectis aliquantibus~~
~~Haec pfectis aliquantibus~~ Haec pfectis aliquantibus

~~Haec pfectis aliquantibus~~
~~Haec pfectis aliquantibus~~ Haec pfectis aliquantibus

~~Haec pfectis aliquantibus~~
~~Haec pfectis aliquantibus~~ Haec pfectis aliquantibus

~~Haec pfectis aliquantibus~~
~~Haec pfectis aliquantibus~~ Haec pfectis aliquantibus

~~Haec pfectis aliquantibus~~
~~Haec pfectis aliquantibus~~ Praestantissimum poetici numeri compendium

~~Haec pfectis aliquantibus~~
~~Haec pfectis aliquantibus~~ est varietas pedum, caesurarum, membrorum,

~~Haec pfectis aliquantibus~~
~~Haec pfectis aliquantibus~~ et periodarum. In hac autem varietate

~~Haec pfectis aliquantibus~~
~~Haec pfectis aliquantibus~~ curandum est, ut numerus rebus accommo-

~~Haec pfectis aliquantibus~~
~~Haec pfectis aliquantibus~~ detur. Id est pedes ita vagrantantur: ut

~~Haec pfectis aliquantibus~~
~~Haec pfectis aliquantibus~~ verborum sonus rerum natura exprimatur.

~~Haec pfectis aliquantibus~~
~~Haec pfectis aliquantibus~~ Deorum neque est observandum, quia

quibus ab hac pfectis imminutus

quibus ab hac pfectis imminutus

quibus ab hac pfectis imminutus

quibus ab hac pfectis imminutus

quibus ab hac pfectis imminutus

quibus ab hac pfectis imminutus

quibus ab hac pfectis imminutus

quibus ab hac pfectis imminutus

quibus ab hac pfectis imminutus

quibus ab hac pfectis imminutus

quibus ab hac pfectis imminutus

quibus ab hac pfectis imminutus

quibus ab hac pfectis imminutus

quibus ab hac pfectis imminutus

quibus ab hac pfectis imminutus

quibus ab hac pfectis imminutus

quibus ab hac pfectis imminutus

quibus ab hac pfectis imminutus

quibus ab hac pfectis imminutus

quibus ab hac pfectis imminutus

quibus ab hac pfectis imminutus

quibus ab hac pfectis imminutus

bonis pedibus examinatis quibus aliter utendum.

~~pedes adhibentur et glabrosos propter
difficultatem et tarditatem faciunt;
Illi tamen glabrosos propter obliuiscuntur.~~

~~Quomodo ista utantur obliuiscuntur.~~

Tardi pedes autem censentur, qui constant pluribus, aut minimum prioribus syllabis longis; celeres contra, qui constant pluribus aut minimum prioribus breuibus.

Qui tardi pedes censentur?

Qui celeres?

Tardi pedes adhibentur ad significandam orationis gravitatem ut

Cui bono adhibentur tardi pedes?

Olli sedato respondit corde Calpurnius.

2 Difficultatem et laborem ut.

Illi inter se magna vi brachia tollunt

In numerum, versantque tenaci fove foveam.

3 Tristitiam

Extinctum nymphae creduli funere Daphnim
Flebant.

4 Quid? quod ~~excessu~~ aliquando rebus
syllaba redundat, ut ~~offa~~ ex ratione ream
gravitatem remanet. ut

Et magnos membrorum artus, magna offa,
laetitia

Exuit.

Celeres pedes adhibentur ad exprimendam

Cui bono celeres pedes?

laetitiam ut

Saltantes satyros imitabitur Alpheisibovus.

2. Celestitem ut de ventis erumpentibus
Venti velut aquae facto
Sae data porta, mare, et terras turbine perflant.
De pyramentibus ad certamen.

Inde ubi clara dedit sonitum tuba: finibus
Haud mora proficere fuit: fenestram clamor.

3. Frepidationem ut
Ferte citi formae date telae, scandite muros,
Koskio adest.

§ II

Arithmetica in duabus partibus constat:
harum una complectitur communia, versum
compendia, altera vero singularia.

Communium compendia sunt:

1. Variandae orationis modi quibus copia
sermonis paratur.

2. Variandae orationis modi grammatici.

3. Transpositiones verborum

4. Poetici loquendi modi

5. Hellenismi

6. Poetica supputandi ratio.

7. Epitheta

8. Idiomatica

4. Periphrasis.

Quot partibus constat ars metrorum.
Quid hae partes complectuntur?

Quae sunt communia?

Varandae orationis modi grammatici. Qui varandae oris modi grammatici.

Sunt:

- 1 Mutatio vocis et numeri ut & canes
non magno sacre tenetur aequo. Impia
haec tam culta noua alia miles habebit.
- 2 Omissio verbi debet, quod, et relatio,
nam et Hec tu nox vigilanda. Tuto di,
visos orbe Britanno.
- 3 Vnde ablatiui absoluti ut Deus hoc
acui te consule iuuat.

Traiectiones fugiendae quae sensum Quae traiectiones fugiendae.
obscurant, ut haec Catulli: Non, ita me
vini, vera gemunt, inueniunt.

Modi loquendi poetici sunt. Qui poetici loquendi modi.

- 1 Genus neutrum adiectiuorum pro adiectiuo
ut Fistula dulces canit, pro dulciter
- 2 Periphrasis adiectiuo ut Nullo munuscula
cultu, pro inuoluta
- 3 Mutatio modorum et temporum ut
Hunc te marmoreum pro tempore fecimus, at tu
si pictura prope supplenerit, aureus est, pro eis.

Hellenismi sunt duplices verborum, et ad, Quotuplices hellenismi.

1 Verba construuntur cum genitiuo, et datiuo
loco ablatiui ut abstinetis iratum, Hec
noscitur vlli.

Quomodo verba construuntur?

2 Infinitivum pro substantivo ^{Aggeratione} ut dignus
amari, pro amore. Nec sit mihi cura me,
deni pro medendi.

Directiva construuntur cum genitivis et Quomodo directiva construuntur?
accusativis loci ablativis ut Integer vitae
Scelerisque purus. Op. humerisque deo similis.

3 Neutra more substantivorum ut. Liberta-
reum, phata viarum.

Supputatio practica fit:

1 Per Periphrasin ut. Nulla quimonies dicitur
ab urbe decem-ide. 90000

Quomodo fit. Supputatio poetica?

2 Anno per secula, lustra, Olympiades, partes
anni, et adiuncta quaequam ~~officiis~~ offerunt.
ut lustis iam bis mihi quinque peractis id est 50.
annis.

Quomodo annos offerunt?

3 Superlativos per numerum tres et quater
exprimunt ut 3 terque, quaterque beati!

Quomodo Superlativos exprimunt?

4 Numerum inestum per septos centum
Sexcenta, mille.

Quomodo numerum inestum?

5 Perpetuitatem et res quae fieri non
possunt per inductionem similitudinem declarant
ut Duminga montis apex, fluvius dum puer analis.

Quomodo perpetuitatem et res quae fieri
non possunt.

Epitheta praeterea quam quod poetae in versu
faciendis sunt adiuncta; etiam orationi

Qui vsui epitheta?

sunt ornamento. Ea res solum adhibenda

Quae adhibenda?

quae non sunt aliofa; aliofa autem dicuntur, quae dicuntur aliofa?
quorum ratio reddi non potest.

Classes epithetorum tres sunt,

In primam referuntur: quae proprietatem con-
stantem exprimunt et Alba liguſtra
cadunt, varicina nigra leguntur.

In alteram, quae proprietatem mutabilem et
Infelix lolium, et ſteiles dominantur avenae.

In tertiam metaphorica, quae omniam
ceſſantur optima vel Spinofae curae.

Fontes epithetorum praeter tropos ſunt
loci theſaurii, et paronymia.

Adiuncta dicuntur epitheta, quibus aliqua
pars orationis grammaticae adhaeret; ſeu
breuius adiuncta ſunt circumſcriptiones
Epithetorum. et Inqui metuentis formica ſe,
nectar, pro ſoluita.

Periphrasis eſt prolixior vocis explicatio
vel ſumma ſalis aere ructant pro navigatione.

ſunt autem periphrases non modo nominum,
ſed etiam verborum.

Altera claffis comprehendit compendia quibus
ſyllabae et voces vel longiores ſunt vel bre-
viores; ſuntque ſequentia:

1 Inſinidivis paſſivis ſyllaba et adiunctus vel
laudaner, amanes

2 Diſiſthongus ac in vocales a et i diſiſtitur
more graeco vel Quies proſtae veſtis, et auſi.

Quot claffes epithetorum?

Quae in primam referuntur?

Quae in alteram?

Quae in tertiam?

Qui fontes epithetorum?

Quid ſunt adiuncta?

Quid periphrasis?

et exp. 20. 2
Quae compendia altera claffis com-
prehendit?

Quae ſunt?

7 Jun 80

3 Ex vetri iam consonantem, iam vocalem, faciunt. ut

Stamina non vllis dissoluenda Deo.

4 Voces contrahunt aut diuidunt ut vinda periculum, Inque peditus pro impeditus

5 litteras geminant. ut Pelligio.

6 Syllabas breues producant, longas conuincunt. ut Vitis ad Italiam etc.

Postremum compendii genus licentia vs, Quomodo postremum compendii genus vs, catus?

S. III.

Stilus est sermonis ad res conformatio. Quid stilus?

Haec definitio etiam Philo poetis conuenit. Haec definitio an etiam poetis Philo querit? neque tamen in eius cognitionem deducit. An in eius cognitionem deducit?

~~quia oratio poetis sublimitate et rursus quoniam non deducit~~

~~differt ab oratione soluta, itaque illius definitio repetenda a definitione poetice.~~

Vnde eius definitio repetenda?

quae cum sit elegantioris naturae imitatio.

Quoniam haec definitio fluit.

Stilus quoque sermonem elegantioris naturae imitari debet, Stilus igitur poetis

Quid igitur stilus poetis dici potest?

et ideo potius sermo elegantioris naturae.

quemadmodum stilus orationes solutae,

Quid oratorius?

Sermo simplicis naturae. Quis ornamenta

Quomodo ornata Philo oratori conueniunt poetis?

omnino illi conueniunt sed sublimiori

modo, istudque vnum est in vsu eorumdem

Quid in eorum vsu cauendum

cauendum, ne cuius elationi accedat,

moderetur, obseruandumque Horatii

Quid obseruandum?

monitum;

Interit multum saepe ne loquatur an hend?

Latini cum Graecis, tum suis; utroque
caeterae gentis imitatione assequi studuerunt.
Ita Virgilius: Homerum, Theocritum, Hesiodum,
Lucretium Catellum, annuum & Ennium;
Horatius Pindarum, Aratum, & Virgilium.
Ovidius Horatium, & Virgilium sunt imitati.
Ratio imitationis in hoc sita est. A bonis
auctoribus propositus in plures partes scinditur;
earum partium vel omnes, vel nonnullae
aut amplificabuntur, aut contrahentur.

Dividitur autem Stilus poeticus sicut
oratorius in tres classes. Stilo simpliciter
res tenues, Stilo medio res mediocres,
Stilo sublimi res natura velusu magnae
describuntur.

Stilus simplex Horatio dicitur sermo per-
fester.

Tragius plerumque dolet sermone pedestri.

Res natura magnae consentus res divinae
et quae propter occultas causas admiratio-
nem pariunt.

Res usu magnae consentus, quae usu
multum prodesse vel obesse possunt.

Ex hoc triplici Stili genere nullus est pe-
ius adhibendum: sed iam hoc iam illi
pro ratione argumenti utendum.

Omnis Stilus perspicuus esse debet, et insoli-
tus.

Perspicuus erit: si quidquid sensum obtineat,
caneatur.

Insolitus erit: si quidquid ex toto usum
quotidianum est, adhibeatur.

Virtutes Stili sunt: Modus, Varietas, Aequa-
litas, Dignitas, Vis, Splendor, Sententia.

Quomodo Stilus dividitur?

Quid Stilo simpliciter
medio
sublimi
(describitur?)

Quomodo Horatio Stilus simplex dicitur

Quae res consentus natura magnae?

Quae usu magnae?

Quo Stili genere adhibendum?

Qualis esse Stilus debet?

Quomodo perspicuus erit?

Quomodo insolitus?

Quae Stili virtutes?

Modus est iuxta et per argumenta
sermonis magnitudo; cuius definitio
et adiunctis ~~est~~ ^{est} ~~et~~ ^{et} ~~indivisi~~ ^{indivisi} ~~pretae~~ ^{pretae}
pendet.

Varietas in hoc sita est ^{quotis} ut ~~est~~ ^{est} ~~eadem~~ ^{eadem}
res occurrunt semper alios atq; alios
~~modo~~ ^{modo} ~~verbi~~ ^{verbi} ~~effigantur~~ ^{effigantur}.

Aequabilitas consistit in aequabilitate
stili; quae obtinetur si eadem
diligentia res maxime et minime
describantur.

Dignitas elocutionis per dignitatem
cuius per se congruam conciliatur.

Vis ex argumentorum ^{pondere} ~~pore~~ et
affectuum vehementia nascitur

Splendor ex ingenii luce et orationis
tendentia consistit.

Hic splendor comparatur. 1. rebus istae
sensuque expertibus artibus, motusque
tribuitur. 2. per similitudinem et
metaphorarum. 3. per antithesim
et ~~per~~ ^{per} ~~contrastum~~ ^{contrastum} si quid praeter experta,
torem subiciatur.

Quid modus?

Vnde eius definitio pendet?

In qua re varietas sita est?

In qua re aequabilitas?
quomodo obtinetur?

Quomodo dignitas conciliatur?

Vnde vis consistit?

Vnde splendor?

Quomodo comparatur?

Polixitas Paedum creat.

Quid prolixitas creat?

Tumorem ^{inquitur:} ~~destruere~~ ^{proferre} cum
aut res' celer ^{gratula} magnifice, aut res'
magnae sine modo offeruntur.

Quomodo tumor incutitur?

In hoc iterum prout supra perfectum
scriptum est cum aequitatem non habita
ratione veritatis conquiruntur.

Quando praeceps in portum praecipue
lapsus est?

Humilitas dicitur: cum res magnae
tenente describuntur.

Quid humilitas?

Trigrid partim exagritus intemperante
quacipiti, partim ex verborum lufu oritur.

Vnde frigus oritur?

Ediffinium stili comparandi medium
est prudens et accurata inventio secundum
horum mentem:

Erod. cistifolium filii operandi
medium!

Intendi recte sapere effect principum et flor.

§. 4.

Stilus praeterea fictione nititur; ita
ante omnia notandum difformem inter
inventionem praeterea et orationem,
cum res difformem inter elutionem et

Quo fundamento filius patris nititur?
Quidam ^{etiam} omnium notandum?

Inventionem poeticam ab oratione differunt
1. Vis quæ in eo fit Atque proposita
ea tantum fœmiantur quæ sunt proxima
sensuique maxime ferunt. 2 Imagines &
3 Equidistis; quæ ex hispanis, fabulis, ritibus
petuntur. Tanto melius, quanto plures proprie-
tate, ut expriment; optime sunt metaphoricæ

Quid mentionem peritiam fecerunt ab
oratoria?

In qua re Pita est in

3 Unde evidens petitur. 2

1. quae melior: ceteris imaginibus?
2. quae optima?

Ad conditionem referatur patronymia.

Quid referatur ad conditionem

Claustris discrimina optime ex poetarum
veterum lectione discuntur.

Vnde discuntur claustris discrimina

Periodi apud poetas non minus quam
apud rhetores in usu sunt; hoc vero
discrimine quod nexu particularum
paullulum lectior est apud poetas.

Suntque periodi apud poetas in usu
quo discrimine?

Transitionum praequam apud Lyrios
poetas idem usus.

Quis usus transitionum?

Ufus troporum non modo eadem sed
saepius etiam poetarum quam oratorum.

Quis troporum

In metonymia usu frequentissimum.
Familiari poetis adhibere causam pro
efflu et contra item per auctoritatem, pro
quae

Quid familiaris poetis in usu metonymiae

Figurae estis omnes non minus proficere
quam rhetorice sunt proprie: haec sunt
praecipue familiaris poetis. Hypotyposi;
apophyses, eupropoeia, Expositio
Illustrissima carminis ornamenta sunt
Dysimphorae cum bene sum fuitae.

Quae figurae magis proficere?

Quae similitudinis oratio
cum ad delectandum valeant primum
apud poetas tenet locum; duplicis

Quae illustrissima carminis ornamenta?
Cur similitudinis primum tenet locum?

Sunt quoque simplices quae vni delectantur
simpliciter cum velut ita et praecipue

Duplicis generis?
Quid simplices?

mon prietozu

Compositae dicuntur quae ^{non priusquam} diabusi
partibus constant protasi et apodysi.

Quid compositum?

Diſſeſſiones ſunt excurſus orationis a
matſia propoſita vel amplificandæ
vel delendæ cauſæ factæ; quæ
ſi breviores ſunt diſſeſſio minor ſit
longior eſſe poſſunt.

Quid digressiones

aus färbene?

Quattrupio?

C. D.

Inuentis poetrix effervigatio rerum
quae ~~potest~~ affert ~~in~~ delectationem.

Quid inuentio pretia?

Maximam vero delectationem afferunt

Quae res maximam afferunt detestationem.

fitiones et fabulae

Pote omnia

Quid ante omnia fieri poeta debet?

*Sed prima ~~ita~~ arte fingendi, tum deinde
eloquendi.*

Unde inuentio poctior duar partem
completitur: videlicet inuentionem
materiae, et electionis.

Quot partes ³glechitur inuentis partibus?

Fictio est ^{secundum aristotelem} compositio et connexio rerum.

Quid fides?

Ex qua definitione duo sequuntur primum
filiorum esse debere variam; alterum
inter res ~~parentes~~ ^{parentes} esse debere quibus haec
varietas nascitur esse debere nexum.

Quid ex hac definitione sequitur?

Alque ^{cum} in hac ^o fitione tota pfectio
natura sita est sit; quodcumque
quod molinis ante omnia defitione
congrua felicitas esse debet

In qua re fita est perfectio naturae?

Quid primum in omni carmine scribendi?

tudo fictionis cum natura qualis
aut existit, aut existere potest.

adversus hanc ^{inimicitiam} inimilitudinem perant Qui adversus inimilitudinem perant!

1. qui res ^{publicas} quae fieri non possunt

2. ~~good~~ ^{good} ~~ingent~~ ^{ingent} quae cum ratione
temporum pugnant. 3. quae cum
diuinitis boni, perfectae, temporis non
cohaerent.

Quia naves quibus aperta inest falsitas
delectare nequeunt; idcirco novitati

Verfälschtheit müsse abet

Fictis mirabilis euadit: cum res
omnem prope finem credunt, sed tamen
fieri potuerunt

Quingue modis fides mirabilis effici
potest: primus est cum aut res quae
non existunt fingit, aut res existenti-
bus vitam et actiones tribuit. Exprimis
genere istae sunt personae allegoricae,
et tales fabulae aegyptiae.

allegorie fictions: ^{none} ~~none~~ adhi
berese examples Homer & Virgilii

Altes modum admirabilitatis e dei & creaturam
auxilio confectus.

Etiā huius varietatilitudinis ratio habenda.

Gentium diis ^{perquam} ~~signis~~ ^{perforae} allegorizae
et fabulæ adhiberi possunt, ac ne
tamen cum Sano Lianorum permiscendi.

Aut novitati vngmilitudo inesse d?

admirable qua

Quomodo fuit mirabilis eundem?

Quot modis fieri possit.

Quis promissus modus?

Ind ex primo fictiois genere ortum.

Quid ex furore?

allegoriae fictiones quam frequenter
adhibendae?

Unde alter modus admirabilitatis?

anvisci ratio habenda?

In modo gentium Tu a poeta
 xiano adhibendi?

Virtutes et ista mirabilia efficiuntur.
si modum excedant

Effectus quoque naturalium causarum
exhibere mirabiles effectus: si sint
inordinati et inexpectati.

Multo magis prodigia potentia et omnia
admirationem excitant.

Exprobratum poetarum princeps
est verisimilitudo.

S. l.

Argumentum poeticum ^{neque} differt
ab oratorio, neque alio habet fontes
itaque et ad faciendam fidem et ad amplifi-
cationem ^{oratoriam} ~~oratoriam~~ ^{loqui} oratoris ~~propterea~~.

B. De affectibus

Summum momentum elevationis poeticæ
in affectibus positum est: quia nihil
tantopere delectat quantum eandem
avivata tractatio

an oratori affectus excitandi ^{modum} ~~propter~~
~~esse~~ an poeticæ affectus excitandi effectus
laudat.

Cum affectus moribus elevatis praeferre
oblivandum: si vis me flere. Idendum
est primum ^{q. d.} tibi, tum tua me infortunia laedent

Quomodo virtutes et ista mirabilia
efficiuntur?

An effectus quoque naturalium causarum
mirabiles effectus possint

An potentia et omnia ^{q. d.} admirationem
excitant.

Deus proprobratum poetarum princeps

differt argumentum poeticum ab oratorio

~~an~~ An usui poetæ in oratori?

Quantum momentum in affectibus?

Cum summum momentum

Quot discernit inter oratoriam et
poeticam ratione affectuum?

Cum affectus quod moribus obferendum?

Affectus esse debent frequentes, breues,
sed frequentes.

amor esse solet sollicitus, rei amatae
memor, timidus suspicax; signa
eius sunt: vorax in omnes, ciborum
fastidium, vultus ~~tristis~~ pallidus.
amor est multiplex in patrem, in
parentes, in liberos, in coniugem, in
amicos, et amor in sanus.

Træ sunt effecta: exardescere, frangere
increpare, minori verberari, contumelias
afficere. Signa eius: mutatio coloris,
agitatio capitis, motus oculorum.

~~Effecta~~
Signa gaudii: hilaris vultus, risus,
clamor, amplexus aut contra stupor
silentium, lacrimae.

Tristitiæ effecta sunt perturbatio spiritus,
per fugam pietatis; signa lamigare
gemitus, plangere, vigilare.

Veror signa sunt: rubor, oculorum
demissio, silentium.

Timonis effecta sunt: perturbatio animi
fuga periculorum, agilitas; signa:
pallor, signus palpitatio cordis, hor-
roris interclusio genarum vacillatio.

Quales esse debent affectus?

Qualis amor esse solet?
Quae signa eius?

Quotuplex amor?

Quae sunt effecta træ?

Quae signa?

Quae ~~effecta~~
signa gaudii

Quae effecta tristitiæ?
Quae signa

Quae signa pudoris?

Quae timoris effecta?
Quae signa?

C.
ratio praeterea morata esse debet id est
in rebus loquentium, audientiumque
commotale; quia nullus affectus
ea neglectata tractari potest.

Omnis doctrina de moribus in quatuor genera
dividitur nimirum ab aetate, fortuna,
sexu, ratione.

Aetas complectitur mores iuventutis;
senectutis, et mediae aetatis.

Fortuna complectitur mores nobilium, et
ignobilium; divitum, et pauperum; civium
et militum; dominorum, et subditorum.

Viri principes pietate, scientia et virtute
praediti esse debent.

Nobiles magno animo esse solent, honoris
studiosi, ostentatores
ignobilium nomine ~~non~~ milites, et
cives, et rustici intelliguntur.

Milites gloriosi, iracundi, malefici.

Cives molles, ignavi, timidi, molles.

Rustici stolidi duri, simpliciter, inhumani.

Feminae inconstantes, infidae, simulabiles
non impotentes, viciatim studiose

montani duri, campestris molles et perfides
montani praedones aut mercatores.

Eunypaei avari, americani hebetes, asiatici
luxuriosi, alii perfidi. Hispani arrogantes,
 Galli levi, Germani bruti.

Qualis esse debet ratio praeterea?

Qualis esse debet ratio morata?

Quare esse debet morata?

In quod ^{genera} ~~genera~~ dividitur doctrina moribus?

ut inter mores nationis aliquis referamus:
non effruisse ut in omnibus infit, sed satis
esse si pluresque
de Characteribus

Emōibus et affectibus characteres
cūflunt.

Character secundum aristotelem, est
nexus proprietatum, morum, et affectuum,
quos alium personae conveniunt.

Tria in characteribus observanda veniunt:

convenientia, similitudo, et constantia

ut similitudo senetur:

aut famam sequere, aut convenientiam fringere
Scriptor.

Horatii monitum de constantia:

Siquid inexpectum sibi ne committis, et audeo
Personam formare novam: senetur ad inam,
Qualis ab inepto proreperit, et tibi confect.

De Picturis

Insignis dicuntur sententiae quae faciem
vel in animo audientis effingunt.

aliae oriuntur ex enumeratione plurium
ad unum; quales solent esse

descriptiones; alii praebeant ^{re} una aliqua
singularis praebeant orationem; ut cum
dicuntur Graeci ex egypto troiano dimissum
laphi per funem.

Enasuntur autem omnis generis picturae

libetis

libenda percipere sunt quippe tra
u in ~~libetis~~ subiciant: ut foena
amantia, ~~libet~~ fidetia iniquant
a laur.

Quae periem magnitudinis arguat
pasta fornace. Ingentem clypeum,
quae admirabilitatem conciliant.
ut leges clypeata virorum.

Caput. III. De Dispositione et Pronunciatione

Maxime necessarius est ordo poetarum: quin
sine ordine delectatio oculis non potest.

Secundum Horatium.

Ordinis haec virtus erit, et venus, aut ego fallor:

ut iam aures dicat, iam mens debentia dici.

Pleraque differat, et postea in tempus omittat.

Ordo duplex est. naturalis, et artificialis.

Ordo naturalis appellatur qui res, quo ordine
gestae sunt, proponit.

Ordo artificialis est qui a re quaquam
singulari inchoat narrationem et continet
inhibensque data opportunitate adiungit.

Ordo poeticus quidem quoque capitulis
comprehenditur quibus artibus.

Exordium saepe adhibetur saepe omittitur.

Ratio quae exordium non habent. In don,
nec prologo in quocumque propositio
exordium vixit fungitur.

Exordium fuit idem qui orationem
maxime cavendum ne sint quædam
Invocatio vel pars est propositionis vel
propositionis locum obtinet.

Maxime preterea omnibus virtutibus
orationi communibus instructa esse debet.
Epilogus sæpe apertus additus sæpe
nullus est.

De Perennatione

Leges easdem quæ de perennatione or
ationis allatae. Unumse autem obser
vandum venit: ut interpretationis non
pedum ratio in vitando habeatur.

Species Poëseos hystoteles quatuor ~~nume~~
rat. Epopoëiam, Tragediam, Comœdiã
et Dithyrambum.

Alii tribus generibus easdem concludunt
narratio videlicet actus, et mixto.

Horatius ~~Epopoëiam~~ in duo genera epicum
et dramaticum diuisit; aut agitur, mi-
quit, res in scenis aut acta refertur;
quae diuisio omnium optima est: quia
ceteris simplicior est.

Caput I.
De Epopoëia.

Epopoëia secundum nomen est factio
verbi seu sermonis; secundum rem
est narratio poetica mirabilis actio,
nis.

Vox poetia quicquid ad imitationem
pertinet comprehenditur; Simulque
ab omni alia quavis narratione
discernitur.

Epopoëia quae aliter quam Poëma
dicitur versu hexametro scribitur;
is heroicus aliter vocari solet; quia
res gestas rerum epopoëia describit.

Quot Species Poëseos hystoteles numerat?

Quot generibus easdem alii concludunt?

In quot genera Horatius diuisit?

Quae ex his diuisionibus optima?
Quare?

Quid Epopoëia secundum nomen?
Quid secundum rem?

Quid vox poetia comprehenditur?

Quomodo ab omni alia narratione discernitur?

Quomodo aliter Epopoëia vocatur?

Quo versu scribitur?

Quomodo is aliter vocatur?
Quare?

Omni Doctrina De Erytheia ad duo Ad quos capita reuocatur Doctrina
capita reuocatur nimirum ad materiam De Erytheia.²
et formam.

Materia Proposita est actio illa
humana; quae ut apta sit complere
dotes habere debet; primum unum esse
oportet; id est et actio simplex seu una
sit, et ab una persona proficiat, et
ad unum finem tendat.

Statius reprehenditur propter neglectam
hanc legem unitatis, qui Scilleidis
materiam omnem Scillis vitam esse
vult.

Episodii vocantur actiones secundarias
ante cum principali connexae, quae
ad illustrandam primariam actionem
quantum faciunt.

Haec quodammodo unitatem nec committunt,
nec tollunt. Si rectae cautiones adhi-
beantur. Primum ut ex principali
actione solvant; ut quo magis ab
eadem actione seungantur: eo sunt
benignior; Denique ut ab antecedentibus
et consequentibus seervantur.

Secundum actionem est integritas,
quae in eo sita est: et actio habeat
initium, medium, et finem. Per initium
intelliguntur causae, et consilia

Quae est materia Expressivae?
ut apta sit quid habere debet?
Qualem primum esse oportet?
Quid est hoc ~~id~~ esse?

Cur Plinius reprehenditur?
Quomodo vivamus?

Quid Epigramata vocantur?
Ani vsui sunt?

Epistola an obfunt unitati?
Quae cautiones adhibendae?

Quae altera pars actionis?
In qua sita est Integritas
Quid intelligitur per initium?

Inscripiendae actionis; per medium
~~causam~~ et ~~consilium~~ effectus;
~~et effectibus~~ oppositas difficultates;
Per finem solutio difficultatum, ~~et~~
et ~~effectus~~ plenus actionis effectus.

Initium aeneidis est: Aeneas inversa
Troia collectis Troianorum ~~et~~ reliquiis
intra decem in eam regionem unde fore
maiores videntur abire statuit.

Medium. Superatis terra marique laboribus
in Italiam expellit, bellum gerit cum
Atrulio pro sponsa et regno obtinendo
Ipseque ubique sibi favore.

Finis. Aeneas singulari certamine
Turnum occidit, et bellum conficit,
sponsamque et regnum obtinet.

Properam igitur Maphaens aeneidi
XIII librum addidit in quo ^{lyctum} ~~et~~
Dauni palus de morte filii Troia
et dolorem Atrulorum, nuptias Laviniae,
et obitum Aeneae describit.

Tertia dos quae actionis est ^{autopsia} ~~verisimilitudo~~...
Quarta est dignitas, quae ^{autopsia} ~~de personis~~ ^{et personis} ~~et personis~~
ortus; ita cum Hectoris morte materiam

Definitio
des gestae regumque, ducumque, et bistia bella.

Quid per medium?

Quid per finem?

Cede exemplum aeneide, quod
eius initium?

Quod medium?

Quo finis?

In recte Maphaens XIII librum
aeneidi addidit?

Quae tertia dos quae actionis?

Quae quarta?

Vnde ortus dignitas?

Quid Postema ad actionis est felicitas?
Forma Epicae ita est in definitionis
verbi: poëtica narratio mirabilis actionis.
Duplex autem forma consideranda est inter-
na, et externa: interna dicitur fictio
actionis epicae, externae res nomine
eloquentis poëticae verit.

Forma interna complexibus Novum
venisimile, mirabile, ~~implexione~~, peripe-
tiam, agnitionem, solutionem, ordinem
magnitudinem et characteres.

Mirabile epicum in eo praefertur situm
est: ut ~~divinae bonae~~ divinae causae
in naturalibus coniungantur. Cavendum
in eius usu nihilominus ne ad minutas
actiones transferantur. In hoc cum aliis
~~bonis propter~~ prope Homerum pervenit: tum
propter, ut Achilles tale in Hectorem
~~mirabilem substituit, sed id a Deo~~
quoddam recipit, cum aliud posset fuisse,
dare; aut cum Atrides ad recipiendum
flagellum a manibus classem Minervam
invoat. Haec admirabilitatem magnae
et repentine difficultatis augent, quae
tamen postremum superantur; id est: Implexio
et solutio.

Implexio est collectio difficultatum ad
impendendum finem actionis epicae;

Quid ad Postema?

In quo sita est forma Epicae?

Duplex forma consideranda?

Quid interna dicitur?

Quid externae nomine venit?

Quid forma interna complexibus?

In quo situm mirabile epicum?

Quid in eius ^{usu} cavendum?

Cuius adhaerens hoc pervenit?

Quid haec admirabilitatem praecipue
auget?

Quid Implexio?

Haec implexio alio nomine nodus dicitur.
Duplex sunt implexiones aliae primariae
aliae secundariae; praeter solum primaria
locum habet in epopoeia; secundariae plures
esse possunt.

Exemplis sit aeneis; in qua implexio
primaria est odium Iunonis in Troianos.
Secundariae sunt; tempestas, amor Didonis,
bellum cum Turno.

Solutio est explicatio obiectarum difficili-
tatis; quae duplici modo praestari
solet Peripetia, et agnitione.

Peripetia est commutatio fortunae in
contrariam; in Epopoeia ab adversa ad
secundam ^{mutatio} fieri debet. Exemplum
est ex Aeneide cum Ilium et Iovis
amissum lugent aeneam, ille ^{magis} ~~magis~~
intus ^{liber} ~~liber~~ adest.

Agnitio est mutatio ex ignorantia in
cognitionem; Exemplum huius agnitionis
exhibet historia Iapheti a fratribus agniti.
Tota requiruntur ad perfectam peripetiam
ut sit magna, subita, et verisimilis rerum
mutatio.

Quomodo alio nomine dicitur?

Quotuplices implexiones?

Quot primariae locum habent in
epopoeia?

Indicende quae primaria implexio?

Quae secundariae?

Quid Solutio?

Quot modis praestari solet?

Quid Peripetia?

Qualis in Epopoeia mutatio fieri debet?

Exemplum?

L. 1752 150

Quid Agnitio?

Exemplum?

Quae requiruntur ad perfectam
peripetiam?

maior, minorque perfectio Epopoeiae
a magnitudine Implexionis pendet.

Characteres sunt in epopoeia necessarii
quia sine iis fabula monstrata esse non
potest; in quorum usu id maxime
curandum ut sint vari; heros autem
epici cunctis eminent.

Ordo artificialis tantum in epopoeia
locum habet.

Magnitudo epopoeiae in medio sita est,
id est ut neque nimis magna, neque
nimis parva sit.

Magnitudo actionis primariae vix
circiter annis circumscribitur; ~~maxima~~
~~circumscribitur~~ Iliadis actio
anni spatium, Odysseae autem quinquaginta
diebus duravit; aeneidi
Pederin menses tribuit Virgilius &

Magnitudo episodiorum nullis certis
limitibus definitur, Ilias novem
annorum ~~ad gestus~~ ^{durat} Odyssea novem
~~annorum~~ ^{ad gestus} ~~ad gestus~~ comprehendit,
dixit; aeneis autem a bello troiano
ad Augusti tempora extenditur.

Forma comprehendit ~~et~~ elationis partes,
proprietas, et modos.

& Odyssea Homeri continet 12300 Ilias 14093 Virgilius aeneis 9850 versus.

Unde perfectio Epopoeiae pendet? ✓

Cui characteres in epopoeia necessarii?

Quid in eorum usu maxime curandum?

Quis ordo in epopoeia locum habet?

In quo sita est magnitudo epopoeiae?

Quo spatium magnitudo actionis primariae
circumscribitur?

Quamdiu Iliadis actio et Odysseae duravit?

Quantum tribuit Virgilius aeneidi?

Quibus limitibus definitur episodiorum
magnitudo?

Quot annorum res gestae Iliadis et Odysseae
comprehendit?

Aeneis quantum extenditur?

Quid comprehendit forma ~~epopoeiae~~?

Partes epici carminis sunt Propositio, in
vocatio, Narratio, et aliquando epilogus.

Quae partes epici carminis?

Propositio est rei tractandae ~~propositio~~
expositio, haec tam est necessaria quam
varitas ipsa fabulae; ~~propositio debet~~
~~esse~~; ex propositione enim pendet viter
actionis.

Quid Propositio?

Quam necessaria?

1. S. 11

Cur?

Propositio semper epica episodiorum, et ad
periphetiarum continere debet, et simplicia
~~etiam cuius sunt simpliciter brevis, et~~
brevis, veracunda, et fini ornatu esse debet.

Quid Propositio continere debet?

Qualis esse debet?

~~Propositio debet~~ Exemplum sit Virgilii

Aena virumque cano, Troiae qui primus ab oris
Italiam fato profugus, laurique venit
lititora, multum ille et temis iactatus, et alto
Vulturnum, laeuae memorem Iunonis obram,
pauca quoque et bello profferet

Exemplum e Virgilio

Propter defectum supra memoratarum virtutum
merito reprehenditur Iuvani propositio:

Cur reprehenditur Iuvani propositio

Stella per aemathis plus quam cinilia campis
haecque datum Sceleri carminis, populumque potentem
In sua victimi conuersura iacea sem,
Cognatasque aves et rupto fudere regni
Cerberum totis conussi viribus orbis
In commune nefas, infestisque obuia signis
Signa, pavos aquilas et pila minantia pulvis.

Narratio quoniam illis quoque dabitur in fine,
In esse debet quae sit omnibus narrationibus
commune: nominatio copia, breuitas
Probabilitas, iucunditas.

Copia in hoc sita est: ut non summa
rerum capita solum, sed partes etiam
accurate explanentur. Exemplo sit
narratio ex aeneide sumpta, cuius

argumentum ita paucis stringi potest.
Iuno ^{tempestate irritata} ~~adpendenda~~ classem Troianam
nocturnam ~~tempestatem irritata~~ ^{despicit}
~~excepit~~ ^{excepit} reliquias in asiam deferens,
Ius, et a Didone Benigne accipiuntur.

Hoc argumentum ita deduxit Virgilius
Primum belli causas in Troianos adduxit:
quia memor iniurie angustae a Caride
quia ~~Longinus~~ ^{Longinus} honore indigne fecerat
quia in patri erat: ut Capthago a Didone
~~excepit~~ ^{excepit} Troianis euerteretur.

Tempestatem ita scripsit: ut nihil eorum
quae praecesserunt, et sentia sunt, omittat.

~~Iuno autem~~ ^{Iuno} ~~supplem~~ ^{supplem} ~~auxilium~~ ^{auxilium} ~~ventorum~~ ^{ventorum}
patris, cuius tempestatem et regnum ~~despicit~~ ^{despicit}
~~item~~ ^{item} ~~Iunonis~~ ^{Iunonis} ~~deinde~~ ^{deinde} ~~ortum~~ ^{ortum}, ~~etiam~~ ^{etiam}
refrorm et emissu ^{ignem} ~~ventorum~~ ^{ventorum} et sentiam
obscure tempestatem, quae partim demerit
partim affluit et ~~despicit~~ ^{despicit} ~~classem~~ ^{classem} ~~enarant~~ ^{enarant}

Quibus praeterea dabitur in fine
esse debet?

Nominatio?

In quo sita copia?

Exemplum?

Ad o paucis verbis ^{eius} argumentum?

Una ratione deduxit Virgilius hoc argum.

Quae fuerant causas huius belli?

Quomodo tempestatem descripsit.

7 primum praenestit lacum troianorum
navigatorium, tum inde coniectam
Iunonis indignationem et ~~ita~~ ^{ita} consilium
adundum aevi

lentam tranquillitatem ita descripti Quomodo Descripsit lentam tranquillitatem?
ut inducet Neptunum ventis iniquitatem
eisdemque abrigentem.

Ita in Africa descriptioe postus quem Quomodo iter in Africam
naus pelicint Descriptioe rerum
facta ceryphone actarum tum in littori
tum in regni Didonis.

Breuitas in eo fita est. ut ne a promissis In quo fita breuitas?
rerum initis narrationem poeta

ordiat. Sic ~~in~~ in uenisse decoratur Exemplum?
decas totius curidum non incipit
ab aduentu Graecorum sed breuissime

facti bello satisque repleti

Auctores Danaum, tot iam latentibus

littas montis equeum diuina balladis
annis,
ortu

edificant.

Curam bono copio cui breuitas conueniat
prudenti iudicio poetae determinandum est

Cui bono copio cui breuitas conueniat?

Probabilitas narrationis ex uerisimilitudine

Unde probabilitas pendet?

dine pendet; itaque ea probabilia

quae ^{uidentur} probabilia iudicantur?

iudicantur, quae nota quoniam

veritati praefert et adiuuoliti conuenit

Exemplum?

temperis ~~et~~ arguent. Exemplo
seruet Priami narratio ex Aeneidis l. III

suavitas ex affectibus et imaginatio
eximie orietur

Suprema narrationis virtus est: ut poeta
personas inducat loquentes

Epilogus alius in premate non admittitur
quam ipse finis narandi actionem
~~hic sed~~ quifodia epiphonemate
aliquo solent concludi

Proprietates epice ad tria capita
renovantur: stilum, characteres et pictu-
ras.

Stilus premati sublimis proprius est; cum
enim epice sit narratio actionis
illustris ab hene perfectae, ipsum
quoque sermonem oportet esse illustrem.

De his ita Horatius praecipit

Ne quicunque deus quicunque adhibebitur

Regali conspectus in auro nuper et aethra

iniquat in obscuras humili sermone tabernas,
Aut dum vitat hominum mures et maxin caplet.

Ex quibus verbis liquet non modo humilitatem
sed tumorem etiam vitandum esse

In episodiis tamen stilus mediis locum
habere potest

Characterum non minus in fictione quam in
elocutione f ratio habenda est; ex his enim
et actiones et sermo personarum pendetur
docet Horatius:

11 Aug 1788
Vnde suavitas oritur ^{15 hene} 48

Quae suprema narrationis virtus est?

Quis epilogus in premate admittitur?

Quomodo solent episodia concludi?

Ad quot capita renovantur epice
proprietates?

Quis proprius stilus huius premati?
cur sublimis?

Quid de his praecipit Horatius?

Quid ex his verbis sequitur?

Ubi stilus mediis locum habere potest?

Ubi characterum habenda ratio?
cur?

Quid Horatius docet?

Qui didicit patriae quid debeat, et quid amicus;
Quis sit amor patri, quo frater amandus et hospes
Quis sit conscripti, quo iudicis officium, quae
Partes in bellum missi ducis: ille profecto
Reddere patriae sit inuenerit acrique.

Pisturae in premitte multum emine^{de} ^{debe}nt. Quales esse pisturae debent?

Exemplo sit ex deinde Neptunus tempestem. Exemplum?

Item sedam.

Modi epigrammatis duo sunt ~~probandi~~ ^{descripti} vesper, Qui modi epigrammatis sunt?
et eiusdem varietas.

Res gestae regumque duorumque et historia bella Quo versu scribenda?
Quo scribi possent numero monstravit Homerus.

~~ita~~ Vespri autem est hexametrum, qui postea
ad alia quoque poematum genera est
translatus.

Quo versu vsus est Homerus?
Sibi ne epigrammatis propriis?

Vesper varietas e dactylorum et iamborum
permixtione inter.

Vnde vesper varietas?

Quemadmodum nihil illustrius ita quoque
nihil difficilius est Epigramma

Quanti momenti epigramma?

Ex quo sua poemata Homerus edidit per
~~per~~ ^{per} mille annorum spatium vni
Virgilio ~~per~~ in hoc genere palmam
Inulit ceteris longe vestigia legentibus.
Celeberrimi inter ceteros sunt ~~et ceteros~~
apud Italos Dante triplici itinere,
et Iussus Hieronyma liberata, apud
Anglos Miltonus Paradiso perduto; apud
Gallos Voltaireius Henriade; apud

Quis post Homerum in hoc genere palmam
Inulit?

Qui celeberrimi apud Italos?

Apud Anglos?

Apud Gallos?

Apud Germanos?

Germani Geometri nunc Helio, et
Klopffthor Heffraide.

1753
29 Jan

Eprociam ab hevis genere ad facietum Transfule nunc nulli ab hevis
genus nunc nulli Transfule nunc cum
comendatione. Huius Classis sunt;

ad facietum genus eprociam?

Quas sunt huius Classis?

Litula rapta ~~italica~~ Saffonia. Pulpitum
a Boilae Cincinnum Poppei; Phaeon
Zachariae; imitati Homerum qui
Patriarchomarchiam rem maxime
ridiculam maxime arte et gravitate
composuit.

quem imitati?

Sonorum id genus poematum leges
easdem sunt quae sciorum, neque
aliam se differunt quam a sciorum. ~~sonorum~~
quae levis et ridicula esse debet.

Quae leges

quomodo differunt?

Præter artionem illustres et ridiculas
etiam ~~dispositionem~~ Libri cuiusquam præsertim
natui epici carminis esse ~~possunt~~ possunt;
~~nonnulli~~ id genus poemata ~~venerunt~~

Quid aliam materiam carminis quoniam
esse potest?

Didactica, et in duas Classes dividuntur
in philosophiam, et didacticam ~~sim~~
Philosophia dicuntur quae doctrinam
~~ab~~ quamquam e philosophia capiunt.

Quomodo id genus poemata vocantur?
In quot classe dividuntur?

Quid philosophia dicuntur?

Didactica quae cuiusquam artis
præsertim exponunt, illius generis est
Lucretii de rerum natura ^{et Manilius astronomia} ~~sim~~
Virgilii Georgica, Horatii ad præfationem
Oppiani Corymbi; Desipione et veris do,
nato in singulis artibus aureo numo. 25.

Quid didactica?

Quoniam auctor philosophicum
huius didacticorum?

Quia hoc genus premata ^{exponit} ~~capitula~~ habent quae exponit ^{exposita} narratione pro
~~narrationem et ponant expositionem~~ quae expositis locum obtinet;
~~habent~~ et quia rebus horum finibus, Cur hoc genus premata ad expositionem
In: idem ad expositionem referantur. referantur. 13 April

Legis didacticorum prematam habet:

ordo naturalis in minus gravibus negligi
potest non item in rebus grandioribus.

Delectationis causa ei ordinem non
vagam intersecunt.

Vitandae obscuritatis causa figuris
pictis rariis abundat.

Praecepta brevia sint secundum moribus
horum.

Quidquid praecepit esto praeceptum: Scito dicta

Benignam animi dures, beneantque fideles.

Capitulum II. de Dramate.

Ex Epopeia natum est drama. cum
obscurem esset longe ^{maior} ~~magis~~ Delectationem
capere ex actione, quae eorum exhibetur, quam
quae solum narratur; inductae sunt ~~personae~~
personae, quae agendo premata restant.

Inventorem Horatius Thespion fuisse dicit:

Ignotum tragicae genus invenisse camoenae

dictus, et plautis verisse premata Thespis,

Quae carent, agerentque personis facibus ora.

Post haec personae, pallaeque repositae honestae

Leschylus, et modico instruit pulchra tignis,

Et domus magnaeque Lyri, nitique aethrae.

Ex vi nominis significat drama actionem, deinde
vult enim a Iodis fieri, app.

Quandis ferandis ordo naturalis?

Quis Delectatis causa intersecunt?

Cur figuris pictis rariis abundat?

Qualia praecepta esse debent?

Unde natum est drama?

Quomodo

Quae auctoritas Thespis fuisse dicit

Quid ex vi nominis significat?

Ego autem drama imitatio actionis humanae,
agendo expressae.

Finis eius est moderatio affectuum.

Materia Dramatis est a Lilio humana, cum
proprietas. Duce sunt: Virginitas, et uides.

*Aristoteles, easque finguntur, si proponi iubet
quemadmodum accidere vel potuerunt, vel debu-
erunt.*

Unitas triplex est: actionis, temporis, et loci.

Veritas actionis in eo consistit: ut omnia ad
verum actionis primarie finem tendant.

Nihil impedit quo minus alium finem habeant
actiones secundariae si modo alia ratione ad
primarium obtinendum conferant.

Unitas temporis ~~omnis~~ dei ratio definitur

~~Haec~~ Mitigatio regulae appellari haec potius debet quam regula; ex regula enim quanto tempore vox duravit tanto tanto leniore etiam sonus durare debet; atque ita disponi ut ^{verum} ~~quod~~ tempore ~~vox~~ actionis cum ~~sonus~~ ^{sonus} leniore tempore congruat.

itaque ne ad tempus tantum reficiatur
principium actionis nulli certo tempori
affinitur

Inter loci requiritur ut actus uno eodemque,
huc agatur: quod cum facile fieri nequeat,
moralis sufficit: ut in iisdem actibus
in eadem civitate; neque in quocunque

commutare penam Circid: ~~tunc~~ ^{Prymasta era}
predatoribus, qui n. motis, eo cain in hostium
in filia, nunciari, nam in urbe ulvoare.

Quid est drama?

Quis eius finis?

Quae eius materia?

Quae actionis proprietates?

Quod Aristotelis monitum de verisimilitudine?

Quadruplex Vites?

Eundem^{neg} finem hert² int³ actione³ secundar²ne.

Quo patio unitas temporis definitur?

Haec regula quomodo potius appellari
debet ?
cur ?

Quomodo d'fieri

Quid sit re ad temporis unitatem respiciat.

Quid vinitas lori requirit?

~~Qualis~~
Cum is fuge firinequeat, qualis unitas
sufficit?

non omni res similitudo
 Cuiuslibet populi ex seorsum conuolare.

De actione

Quod vero sine computatione fieri actionem exhiberi non potest, et non potest actionem non inveniantur; aut certe a designando ~~ex parte~~ singulari loco abstinendum.

Quid de actionibus faciendum, quae sine computatione fieri exhiberi nequeant?

In dramatica forma praecipue notanda sunt Nexus, et Solutio.

Quae singulariter notanda in dramatica forma?

Nexus est pars prior fabulae ab initio actionis usque ad fortunae commutationem; Solutio est pars posterior fabulae a commutatione fortunae usque ad finem.

Quid Nexus?

Quid Solutio?

Solutio fit perpetua, agnitio, et machina.

Quomodo fit Solutio?

Machina est auxilium humanis viribus ad ~~difficilem~~ nodum, quae non nisi

Quid machina?

quando adhibenda?

cum difficultates humanis viribus imperabiles occurrunt; quod ipsum Horatius monet.

Quid Horatius monet?

Ne deus intersit, nisi dignus vindice nodus insidat.

Dramaticae partes maiores sunt Prologus, Epitaphium, et Catastrophe.

Quae partes maiores dramaticae?

Veteres quinque partes constituebant:

Quot partes veteres constituebant?

Prologum, Prologum, Epitaphium, Catastropham.

Ubi prologus locum habet?

Catastropham. Sed prologus non nisi in comedia locum habere potest, catastrophe autem nihil aliud est quam sententia personae quibuscumque.

Quid catastrophe?

Prologus est pars prima dramaticae, qua declaratur qui sint actores, quo statu, et quo sint, et quid moliantur.

Quid prologus?

Sunt qui volint ullam maiorem personam quid nonnulli de personis praecipiant?
in dramate comparere, quae in protasi
non comparuerit, aut minimum innotuerit.

Ex optima indicatur protasi, quae ita ipsi actioni inseritur, ut ex sola rerum
translatione ~~omnia~~ saltem necessariae per-
spiciantur.

~~Optimum~~ Singulare protasi exemplum Exemplum protasi?
habetur apud Sophoclem in Oedipo, ubi
ex uno protasis cum Oedipo colloquio
omnia innotescunt.

Epitasis est implicatio ac seris diffusio,
tatum ad impediendam actionem, cum
huiusmodi quae faciunt ad caetera superandis.

Catastrophe est explicatio et solutio om-
nium difficultatum cum conuersione
fortunae.

Conuersione facta drama finitur, id est
indicatur Sophocles in Oedipo peractus,
quem conuersione facta valeducem
inducit.

Tres partes maiores in quinque minores, quae
actus vocantur, diuisae sunt mente locuti:
~~actus~~ ~~minores~~ ~~partes~~ ~~in~~ ~~quas~~ ~~partes~~ ~~diuisantur?~~

Neue minor, neque sit, quinto productior actu
Fabula, quae posui vult, et spectatae rationi.

In actuum distributione cauendum: ne per
hanc partitionem separatae actiones effin-
ciantur.

quid in actuum distributione cauendum?

Partes chori ^{longitudinem} ~~describit~~ Horatius canit:
Actoris partes chori, offitiumque visile
Defendat: nea quid medios interminat actus,
Quod non proposito condurat, et haereat apte.
Ille bonis fauere, et conciliatur amicis,
Et regat iratos, et amet perire timentes:
Ille dapem laudet mercede brevis: ille salubrem
Ipsitiam, legesque, et apertis otia portis:
Ille legat commissa, Deoque precetur etoret,
Ut redeat mensis, abeat fortuna superbo.

Qui chorum duxbat, eiusque nomine loque-
batur Choragus vel Chorichaeus appellabatur;
Nimi in Comediis explebant locum chori;
et quoniam omnia gestibus exprimebant
Pantomimi dicti sunt.

Sermo dramaticus ~~est~~ argumento et personis
esse debet accommodatus; atque ad leges col-
loquutorum exactus; itaque praecipue deui-
santur sententiae arte quaeque; item
ornatus qui petitur a repetitione de foris,
similibus, similitudinibus

Scena secundum actionem et personam adap-
tanda est; pro illustribus personis regia, con-
stans, hosti, pro civilibus domus civiles
forum, vici adhibebantur.

In theatris veterum tres partes praecipue
considerandae: 1. Theatrum seu scaena como-
actorum; in quo Consuetudinem ^{comas} ~~formam~~

Quae partes ~~est~~ chori?

Quomodo appellabatur qui chorum duxbat?

Quid in comediis chori locum explebat?
Cur etiam pantomimi dicti sunt?

Qualis esse debet Sermo dramaticus?
Quae in eo praecipue deuiantabatur?

Quomodo Scena est adaptanda?
Quid pro illustribus, quid pro civilibus
personis adhibebatur?

Quot partes in theatris veterum considerandae?
Quid Consuetudinem?

locus ~~symphoric~~ nigris potissimum agebant ~~hystiones~~
~~ante~~ ~~causa~~ ~~procedunt~~ E. Orchestra

hinc theatrum proximaque salubris definitio,
Lus 3. Amphitheatrum ~~et~~ hemicyclius
viginti et uno gradibus afforgebat;
hinc parochiam cauea dicebatur.

Procinthones erant gradus latiores, ~~et~~
aditus vero quibus ad sedilia ibatur
dicebantur vomitoria.

Vestitus personae, dignitatisque eiusdem
accommodabitur; si reficiatur quo genere
vestitus utendum sit, vestimentum
lateatur ratio.

Graeci in Tragediis Symmetra in comœdiis
pallia; Romani autem in Tragediis
praetextas, in comœdiis togas induebantur.

Vnde loquendi formulae fabulae palliatae,
togatae, praetextae manarunt, quibus
illa prior Graeco, haec posteriores Romano
more exhibitae significantur.

Colthurnus, genus calceamentialius trape,
dorum ~~erat~~ proprius, ibi locus comœdiorum
~~erat~~ proprius erat.

Nomen dramatis a primae personae vel
quibusdam adiunctis definitur.

Personarum agentium numerus a quatuor
ad octo eximit.

Duratio dramatis a ^{rebus} ~~horis~~ ^{extentibus} ~~ab~~ ^{ab} ~~ab~~

quomodo aliter dicitur hemicyclius

Quid procinthones

Cui vestitus accommodabitur
Si ~~pro~~ reficiatur quo genere
vestitus utendum sit?

Quo Graeci et Romani usi sunt?

Quae inde loquendi formulae manarunt?
quid iis significatur?

quod calceamenti genus Tragediarum
et comœdiorum erat proprium?

+ 18 hyst
Vnde nomen dramatis?

Quatuor personarum numerus?

Ad quot horas duratis dramatis extentibus?

Tragediam et Comediam diuisis facta est
Dramatis in quatuor diuisis sit secundum
maius in
genera affectuum ~~tristitia~~ gaudio
et tristitia.

Secundum quid facta est dramatis
in series diuisis?

Cum de drama ca proprie natum esse
esse ^{diuisis} praecipue de tragedia intelligendum est.
quoniam haec ab hymnis Bacchi ortum
duxit, ~~quod vel eius nomine intelligitur~~
~~quod huius Bacchi fuerit praemium~~
~~victori obuectat. Ceterum Horatius affirmat~~
~~carminis qui tragico vitem adiuuat oblinum.~~
~~nam τράγος hircum vdy carthum significat~~
~~quibus poetae certabant inter~~
~~se, praemiumque victoriae hircum refere-~~
~~bant, qui Baccho sacre erat; quod vel~~
~~eius nomine intelligitur nam τράγος~~
~~hircum, vdy carthum significat. Idem~~
~~Horatius affirmat.~~

Cum de drama ca proprie natum esse
diuisus. De qua serie id proprie
intelligendum est?

Quare?

~~Quid id intelligitur?~~

~~Quid Horatius affirmat?~~

Vnde id intelligitur?

Quid Horatius affirmat?

Carminis qui tragico vitem adiuuat oblinum.

Est autem tragedia imitatio actionis
illustris tristi exitu, itaque personae in
~~ea~~ possunt aliae quam illustres quoque
induci; actiones vero illustres erunt si
vel oblectum illustre respiciunt, vel ab
illustri persona proficiuntur.

Quid est tragedia?

Quales personae?

Quomodo actiones illustres erunt?

ad terrorem, et conuersionem excitandam
actiones atroces eligi debent, ~~quae proprie~~
~~oportet~~ circa quae Horatii monitum
obseruari debet:

Quales actiones eligi debent?

Quid enim eas obseruandum?

Non tamen intus

Digna gen' promēs in scenam: multaque tolles
Ex oculis, quae mox narret facundia praesens:
Nec pueri coram populo Medea traheret,
Aut humana palam coquat cetera nefarius ibbens;
Aut in ~~caena~~ aulam Crogae vertatur, Cadmus in antrum;
Quodcumque ostendis mihi sic, in oculis odi.

Præterea ad commiserationem excitandam
persona principis cuiusmodi fieri debet quae
inter virtutem et vitium medietas, quaeque
culpa sua imprudens huius in calamitatem
incidit, Peccatum enim hominem infelice
vitam fieri non sine voluptate spectamus;
Soli autem calamitas ~~ad~~ non commiserationem,
rationem, sed indignam excitabit.

Quid ad commiserationem excitandum
fieri debet?

Cuiusmodi inter virtutem et vitium?

Sonus tragediae sublimis esse debet;

~~Et~~ ad Horatium monet

Indignatur item privatis ac prope sordidus
Caeciniibus narrari evena Thyeestae.

In affectu tamen remittendus

Et tragiū plerumque dolet sermone pedestri.

Numquamne remittendus?

Utrum iambicam tragediam scribendam
esse ~~affirmat~~ Horatius:

Quo versu scribenda est affirmat et
Horatius?

Astichilothum propriis rabies amant iambos,
Humi sordis coeque pedem, grandesque colubas,
Alteris aptum sermonibus, et popularibus
Vincentem strepitus, et natum rebus agendis.

Comœdia post tragoediam orta est, neque
principio aliud quam simplex cœmen
fuit, in viciis post Solemnem Sacrificiū culas
cantari solitum, & postmodum iuven
tulis Lycæiis in convivia degeneravit
quibus ~~non~~ ~~quædam~~ obviis personæ dante.
atque ~~hæc~~ comœdia veteris nomen est.

Hanc liventia per magistratus reposita
in Sylvarum locis, qualiter nunc civium
~~inductum~~^{nominatum} ~~proferretur etiam cum referantibus eorum~~
~~pensionis lancia habetur.~~ Hanc est comedia
et nomine comedie murene venit. Tandem
ea hanc possit multas emendationes comedie
nova, qualis hodie in usu, orta est.

Comedia eff imitatio actionis civilis
lecto citra;

Facilem dicuntur sales sermonis cum
urbanitate, et ~~argutis~~ argutiae cum
festivitate coniungere.

Quando conviene ostarlo?

ubi cantari solitum?

Quod nomen ei esset?

Cuius nomine venit ?

quid est comedia

I care non più

quid dicitur sacrum?

In quare situm est ordinum?

Ridiculum conspicuum fit libris modis
primis: cum utroque artium per
Romans disquis, atque alia artibus
permixtae, ~~separatae~~, atque
colliguntur, separantur, atque uni
tribuantur.

Quot modis fit ridiculum conspicuum?
Quando primum?

Secundum cum ridiculum finis versimi
libertatis transgreditur.

tertium Quando ridiculum cum deus
comparatur
Item quando ~~duo~~ ^{plures} ~~modis~~
~~libris~~ ^{plures} unum ridiculum alteri
opponitur.

tertium?

Prologus inter partes comediae necessari
numerus, quia cum cuius argutum
obscurum sit explicatio praeui
indiget

~~Prologus~~ ^{an inter partes comediae necessari}
an inter partes comediae necessari
numerandus prologus?

sermo comediae quamproxime ad
familiaritatem accedere debet, caute
Horatii

Quis sermo comediae?
Qualis ex mente Horatii?

Versibus exponi brevibus et communibus;
latetum tenet et vixit comedia illis,
vultusque Chronos humido delitigatore.

Ex mente Horatii versus ambrosi subterda

Quid versus?

Ph.
tum soni capere potest et sed
liberum, nam ceteris affertur comicorum
sermo. Si saepe esse abierit ut ut in
his numeris et usus intelligi possint
comedia subterda apud Graecos, Aristophanes,
et Menander apud Latinos, Plautus et
Terentius laudem tulere, Plautus saltem

q. Terentius more diendi genere
excellit. Tragedia celebrat
Graecorum et Sophocles Euripides
Aeschylus quos Terentius imitatus
est.
qua Plautus de quatercentis excellit.

Opera minorum alia ad genus epicum,
alia ad genus dramaticum referuntur;
ita Odae, Elegiae, Epigrammata, Satyrae,
Epistulae ad genus epicum; Tragicorum et
Comediarum ad dramaticum propius accedunt.

Carmen in ~~hymno~~ Anthi, postea in alium
quoque Decorum laudem cantari solitum
ode dicebatur; generali significatione
cantus, ^{quem} ~~quod~~ vox genera ~~decebat~~, adferentem
attributa.

alio nomine ode ~~epicum~~ Dithyrambum, aut
etiam carmen lyricum vocabatur, quia
ad Lyram vel cytharam canebatur.

ode prius partibus constabat Strophe:
cum chorus in finistram progrediens saltans
canceret; Antistrophe cum chorus in dextra
regrederetur, et Epodos cum chorus in
medio confisteret reliquum carmen absolueret.

Ego vero oda Imitatio affectuum elegantioris
naturae?

Quae materia huius carminis esset florantis
indiciis:

Musa dedit ludibus diuos, puerosque Decorum,
Et pupilem virorem, et equum certamine primum.

Et iuvenum curas, et libera vinum sapere.

Forma interna odae est affectus imitatio;
externa vero est certum genus et ordo versuum.

Quo referuntur? minime quae patitur?

Quae ad epicum?
Quae ad dramaticum?

Quod carmen ode dicebatur?

Quomodo in nomen obtinuit?

Quomodo aliter vocabatur?
Cur carmen lyricum?

Quot et quibus partibus ode constabat?

Quid Strophe?

Antistrophe?

Epodos?

Quid oda?

Quae materia huius carminis?

Quae forma interna?
externa?

Proprietates carminis lyrici sunt Enthusiasmus
impolita concipiendi ratio, saltus, digressiones,
et unitas affectus.

Quae proprietates

Enthusiasmus, qui est furor poeticus appellatur,
est, est furor, qui oritur ex vi quadam rei
aliquius confidentione; neque tamen ipsius
affectus ^{habet} ~~judicium~~ ^{agitur} ~~revera~~ ^{agitatur},
sed imitatio ~~est~~ ^{est} hanc compellationem recipit

Quid Enthusiasmus

an affectus quilibet revera agitatur
hanc compellationem recipit?

Ex diversitate rei quae percipitur diversus
quoque generis enthusiasmus accipit, vehementer
gravis et plandus.

Quid Enthusiasmus

Impolita concipiendi ratio ~~et~~ Enthusiasmum
optum habet

Impolita concipiendi ratio optum habet?

Saltus est transgressio ab una ^{specie} ~~re~~ ad alteram
remotiolem intermissa media quacunque
duas coniungit.

Quid saltus?

Saltus non nisi in vehementi affectu locum
habet.

Ubi locum habet?

Quorum generum sunt

Digressiones ab argumentis ^{vel} ~~partem~~ ad sententias
morales ~~partem~~ vel ad narrationes historiarum
spectabiles sunt.

Digressiones quot sunt generum?

Unitas affectus in oda cuiusmodi esse debet
qualis unitas actionis in quocunque veldramte.

Qualis unitas affectus in oda esse debet?

Ad affirm. affectus digni licet poetarum
non ad contrarios.

Ad quos affectus digni licet poetarum?

Virtutes lyrici carminis ^{habet} ~~quod~~ sunt: manifestas
suavitas brevitas.

Quot virtutes lyrici carminis?

Maiestas erasitur sublimitate, imaginib.
descriptionibus et figuris, Altitudine voluminum.

Vnde sublimitas nascitur?

Sublimitas duplex est Imaginis et sententiae

Quotplex Sublimitas?

Sublimitas ~~imaginis~~ dicitur, ^{cum magis} ~~forte~~ ^{animum}
rusticum supra omnem communem sensum
exollit;

Quid sublimitas imaginis dicitur?

Sublimitas sententiae dicitur ~~quae~~ ^{omni} ~~exorn~~ ^{laetitia}

Quid sublimitas sententiae dicitur?

Sentendi rationem excedit.
in exemplis Horatii

Exemplum?

Si fractus illabatur ex his
Imparidam ferunt ruinae.

Sublimis est imago ^{intra} ~~st~~ ^{oculis} collabentis cum
tranquillitate viri constantis;

Sublimis est sententia ~~in~~ ^{meis} viri tranquille
in se quietem abeminentis.

Quid sublimitas propria est ^{odae} ~~drama~~ ^{poetae} ~~poetae~~ ^{poetae}
magis in drama sita.

Quid sublimitas est odae propria?

Sublimitas praecipue in plaudo entusiasmus
eum habet.

ubi iuventus eorum habet? 2509

Brevitas lyrica dicitur sermonis liberioris
intra contrarios

Quid breuitas?

Odae ^{liberitate} ~~in~~ ^{valere} ~~quatuor~~ ^{classes} ~~dividuntur~~
in Hymnos seu Odas de rebus divinis;

Quae dignis odas
Odae libita rae nase quomodo dividit?

odes leviyas; odes novales ^{et} ~~et~~ ^{phyliras}
in quib' virtutis amor et ^{ad} ~~pro~~ ^{virtutis} ~~pro~~ ^{virtutis}
commendatur; et Odas anacreonticas,

quae voluptates anacreonticae gilae lumerae
celebrant; nomen ab anacreonte iuavissimo
quero poeta antiquum qui huius generis carminis
recreavit.

Vnde anacreonticae nomen advenit?

de digressionibus

Forma externa elegiae est versus hexameter
cum pentametro alterando, huiusmodi
simul sumpti distichon vocantur.

Quomodo simul sumpti vocantur?

Caveendum est ne ^{in pentametro} caesura voce monosyllaba
terminetur, exceptis vocibus et aut est procedentibus hinc.

Quid caveendum in pentametro?

Transposita Optime concluditur voce decem
syllabarum; interdum licet et trisyllabum
et quatuor syllabarum ~~et~~ clausulam
adhibere.

Quot syllabarum voce concluditur?

Singulis distichis ^{minimū} scilicet ^{cautionis} grammaticae
absolvatur.

Quot syllabarum clausulam licet
interdum adhibere?

Elegiarum Scriptores celeberrimi inter Latinos
sunt Tibullus, Propertius et Ovidius; inter
Graecos Callimachus.

~~Quot~~ Quam late disticha extenduntur?

Qui elegiarum Scriptores?

De Epigrammatibus.

Epigramma ex vivo est inscriptio
secundum rem est nomen breve aliquod
acute indicans.

Quid epigramma secundum nomen?
Secundum rem?

Constat duabus partibus Propositione
et Clausula.

Quibus partibus constat?

Propositio est expositio materiae

Quid propositio?

Clausula est apud carminis conclusio.

Quid clausula?

Materia Epigrammatis omnis res esse potest.
Forma interna est nomen Propositionis cum
clausula; externa est res quilibet;

Quae materia?

Quae forma interna?

Quae externa?

Eleo^{rum} potissimum scribentur, non raro in
isombr. sagante, et hendecasyllabo.

Finis epigramatis peculiaris est delectare.

Virtutes epigrammatum tres numerantur
suavitas, breuitas, et acutia.

Suavitas non modo ex versu mollitie, sed
maxime ^{reple} simplicitate sententiae oritur.

Eodem hendecasyllabo propter hanc simplicitatem
ad epigrammata scribenda assumpti sunt.

Breuitas in hoc sita est ut nihil super
fluum dicatur.

Fontes acutiarum sunt. Suspendio
Aequanimitas, Ispicatio. Comparatio
Ispicatio et Canonis finis.

Auctores latini sunt ceteris Catullus
et Martialis e mentionibus Oenon
De Satyris.

Non una eademque est satyricae origo, sed
alia quae Graecis alia quae Latinis.

Quae Graecis e plausibus sacrificiis inde
in theatrum transiit.

Quae Romanis diversis vicissitudinibus
obnoxia fuit. Romanis e Graecis per

hellenisticos ludones inuenta, satiram dicta
fuit: quae sine ordine, et delectu atque

sine forma esset, a satyra laxae,
quae diversis finibus ad sacrificium

destinatarum continebat. A theatris
subducta ad libertatem blutae

orationis est translata. Lucilius a
formae diversitate locorum diversitatem

eandem transiit

Quibus versibus potissimum scribentur?

Quis finis?

Quot virtutes numerantur? et quae?

Unde suavitas maxime oritur?

Qui versus idem ad epigrammata

scribenda assumpti sunt?

In quo sita est breuitas?

Qui fontes acutiarum?

Qui auctores

Estne una eademque satyricae origo?

Quae origo quae Graecis?

Quae quae Latinis?

Per quod inuenta Romanis?

Quomodo ^{dicta} ~~appellata~~?

Cur?

Vnde?

A theatris subducta quo translata?

Lucilius quo eadem transiit?

Est autem Satyra cumen in reprehendenda ^{et corrigenda} Quid Satyra?
vitiosum.

Satyræ in duo genera dividuntur in plau-
das et falsas, quales sunt Horatianæ,
in vehementes et acerbæ quales sunt
Juvenalis et Persii; ~~atque~~ hæc plaudat,
illæ ridendo vitios reprehendendo feriant.

Materia Satyræ sunt ~~vitia~~ vitiosi mores.

Vitia corporis et animi naturalia materia
Satyræ esse non possunt; quin emendari
requerunt.

~~Quæ~~ Virtutes Satyræ ^{plaudat} sunt Ridiculum,
Salsus et Lepus sermonis, qui oritur ex ære
Ironiæ, Sarcasmi, Descripionis. et

Vitia, quæ in Stoicis Satyra ~~ferit~~ devertit
debeat ferre. Humilitas ne superbi, abfusa
revertatur. Credulitas, ne nimis et contra,
melius sit infertatis Improbitas ne ipsi
eodem vitio laboremus. aperta infertatis
cum persone non iactantur. Immoderatis
ipsis.

Satyræ soluta et ligata oratione fiunt; Quæ oratio?
cum ligata, resu heros. cum

Auctores sunt e Latinis Horatius, Juvenalis,
Persius, Petronius Arbiters; e Graecis Lucianus,
et Julianus Augustus; e Gallico Moliere,
e Germanis Habener.

In quod genera dividuntur

Cui usui feriant.

Quæ materia?

Quid materia e Satyræ n potest?
cur?

Quæ virtutes Satyræ plaudat?

Vnde lepos oritur?

Quæ vitia?

Quæ oratio?

7. Quotuplex forma eulogae? Multiplex; potest enim Epica carmi-
ni, Tragediae, Comediae, Odae,
Elegiae suam euloga induere; sed
proprie triplex est: Epica, Dramatica,
Mixta.

8. Quid est epica? Quae in narrare actionum posse
criticarum versatur.

9. Quid Dramatica? Quae pastores inter se colloquentes
inducuntur sine interruptione pre-
teritae.

10. Quid mixta? Quae priorem utramque comple-
ctitur.

11. Quid Monoprosopos? In qua unus pastor loquens
inducitur.

12. Quid Amoebeos? In qua pastores alternis
loquentes induuntur.

13. Quis stilus eulogae? Tenues, praefatus, et nitidus.

14. Unde petendus? A silvis, agris, pratis, operibus
instrumentis, et vita agricolarum.

15. Quo versus genere
scribitur Versu hexametro.

16. Quae Ornamenta
Eulogae? Repetitiones, Comparationes
Circumflectiones.

17. Quorum perum cignam-
Lignationes adhibeat? 1. Durationis 2. Admirationis
3. Bonae. 4. Funerariae, 5. Comple-
tionis, 6. patrum diei, 7. anni

18. Quod quantum ornam-
entum? Descriptiones.

in blühende Thäler, die durch verzehnte
 in Wälder umwandeln anfangen
 werden; ständliche Dörfer,
 und ummauerte Städte: feuch-
 tigen Felder, und fruchtbares
 Land; grüne Hügel, und
 sonnige Berge, die von jungen
 Fröhen durchfliegen,
 spielen werden.

24. Qui poetae bucolici Theocritus, Moschus, Bion, Longus.
 e Graecis

25 e Latinis ?

Veteres: P. Virgilius; Calpurnius, et
 Nemesianus

Recentiores. Jo. Bapt. Mantuanus, Ad
 Sannazarius; Hieronym. Vida, Vilh.
 Becanus, Jac. Vannierius, Petrus.
 Papianus, Nic. Costhenius, Joann. Opelt.

26 e Germanis ?

Hoff, Kleist, et Gesner.

Caput III de Elegia.

27. Quid est Elegia ?

Est carmen flebile, quod indicat
 vox ipsa *Elencus* inferor.

28. Quae eius materia?

Proxi res funebres et tristis, postea
 ut factum est: ut res quoque laetae
 amores, vota, proceres gratulationes
 et conuicia elegi scribantur; illa

Horatius:
Versibus impariter iunctis quænonia primæ
Colletiam inclusa est voti sententia compos.

29. Quis inventor?

Quis -- exiguos elegos cōferis anthos
Grammatici cessant, et adhuc subinde lūo est

30. Quomodo scribitur?

Duplici versu alternante hexametris
et pentametris, qui simul efficiunt
distichon.

31. Quæ ræ dulos efficit
pentameter?

1. Si cavetur ne vox eadem det
caesuram in tertio pede, et initium
dactyli sequentis. 2. Ne brevis
sit monosyllaba. 3. ne
claudatur voce longiori quam
disyllaba, sumum trisyllaba.

32. Quæ membrorum
mensura?

ut inter singula disticha pausa
maior intersit.

33. Licetne adhibere
versum spondaicum?

Modice.

34. Quæ ornamenta
Elegie?

Sententiae, Imagines, Descriptions,
Mores affectus.

35. Quæ longitudo Ele-
gie?

Nulla certa; pendet ab amplitu-
dine materiae, sed breviores aptiores.

36. Qui scriptores Elegia-
rum? Graecis?

Callimachus.

37. e Latinis?

Catullus, Tibullus, Silius, Propertius.

38. e Germanis?

Opitz, Flemming, Gunther, Gottschel.

Cyrt 18 de Henderafyllabio.

35. Quid Henseryllabi?

35. Quid Hendecasyllabi? Sunt versus qui undecim syllabis.
per quinque pedes distributis consistunt.

sb. qui aliter vocantur?

sb. qui aliter vocantur? Phalaerii dicitur nomine a poeta
Phalacro inventore.

37. Quales? &c debent?

37. Quales? spc debent? Tenues, elegantes, festivi, et viri
satis teneros.

38. Quae sunt eorum
proposi.

Claphallae
H. oblonga et cono diglabae vel
digyllae concludatur i

2. Nomina Comparativa

3 Diminution sed scribis
non ignota.

4. Vores negantes

5. Repetitionis unum, vel eundem
vel paululum imutatum.

39. Qui authores?

39. Qui auctores? Catullus & Martialis.

Caput V. de Lambio.

40. Quis Samborum inventor?

40. Quis tam vorum inventor? Anthilorkus Carius, qui Lyramben
infidum Severum iisdem adrem vigne
infectatus est.

41. Grivni servant?

41. Cui vbi serviant?
laudationi, vituperationi, iuri, lenis
affectibus, et colloquiis.

42. Quae Divisio Iambi? ^{in tribrachum et dactylum et dimetrum et eff 4 pedes}
in purum et mixtum.

43. Quis purus? cuius omnes sex pedes sunt iambi

44. Quae Divisio mixti? in ~~Scapionum~~ Horatianum, liberum
et Opacum et Scapionem.

45. Quis Horatianus? ^{quo usus Horatius utitur}
Qui, ut ~~Horatius~~ inquit
Tardius ut paullogravior veniret ad aures
Spondeos stabiles in iura paterna recepit
Comodius Apollinis; non ut de sede secunda
Cederet aut quasta socialiter.

46. Quis liber? Qui omnes pedes arbitrarios habet
praeter ultimum, qui iambus est; eo
usus fuit Chaedrus

47. Quis comicus? Qui et pedes et numerum pedum
habet arbitrarium nam ad septem
et octo pedes identidem praestat,
imò in ultimo pede interdum habet
pro iambo trochaeum uti fuit
eo Comici.

48. Quis Scapion? Qui in quinto pede semper habet
iambum in sexto autem spondaicum.

49. Quis Vnde ^{Caput VII de Carmine Chaedricis} Chaedricis
Troicum carmen nomen brevis? ^{Ab Chaedro. Teio ~~quod~~ vel}
~~generis infamem ~~quod~~ si non~~
~~invenit at eade perfecti.~~

50. Quale spectabit hoc
carmen Tenue brevis, nativum, ~~non~~
venustum, plenum hilaritatis
et gaudii.

Caput VII de Epigrammatibus.

51. Quid est Epigramma? Est carmen breue, simplex, rem
quampiam verbis propriis Describens
cum apta clausula.

52. Quae eius doctus? Breuitas, Concinnitas, et acumen.

53. Unde petitur acumen? A rebus, aut a verbis.

54. Quo versus genere? Omni praeter Cyrium
hibentur!

55. Qui Scriptores Epigram- Martialis & Ausonius Cuius
matum? Opitz, Kleist

Quot coarctus modis in fuctione? Libani.[†] in Sulphetate, iduaculis
vel in vobz. ^{passa} ~~exempl~~ p. 11. c. 7. 63

Ad de prelio a Platone e republ. ciclis p. 12. Mas.

Indurum de *Quindii Metamorphosi* p. 14. ¹⁵ de *Cynostriano* ibid.

Quis Cicero duplicat in Homero. p. 15.

Generativum curv. in frigidis p. 15. 16.

Prima pars muenadi accendit filios p. 13.

Quomodo uere strategici fieri exponant p. 21.

Quae varient delectum fictionis? p. 3

Quin consistit p. trip. varietatem. p. 32

Invenitatem p. 34

Labis patinae g. eptus frandi p. 35.

Incipit de Homero p. 37.

N. Pringium Gloze Tityre in pabulae. ^{se} ~~sumptum~~ ~~abadiuclis~~

Lois et Temporis a iunctis
Synopsis acinus p. 48.

Synopsis acutinos p. 48.

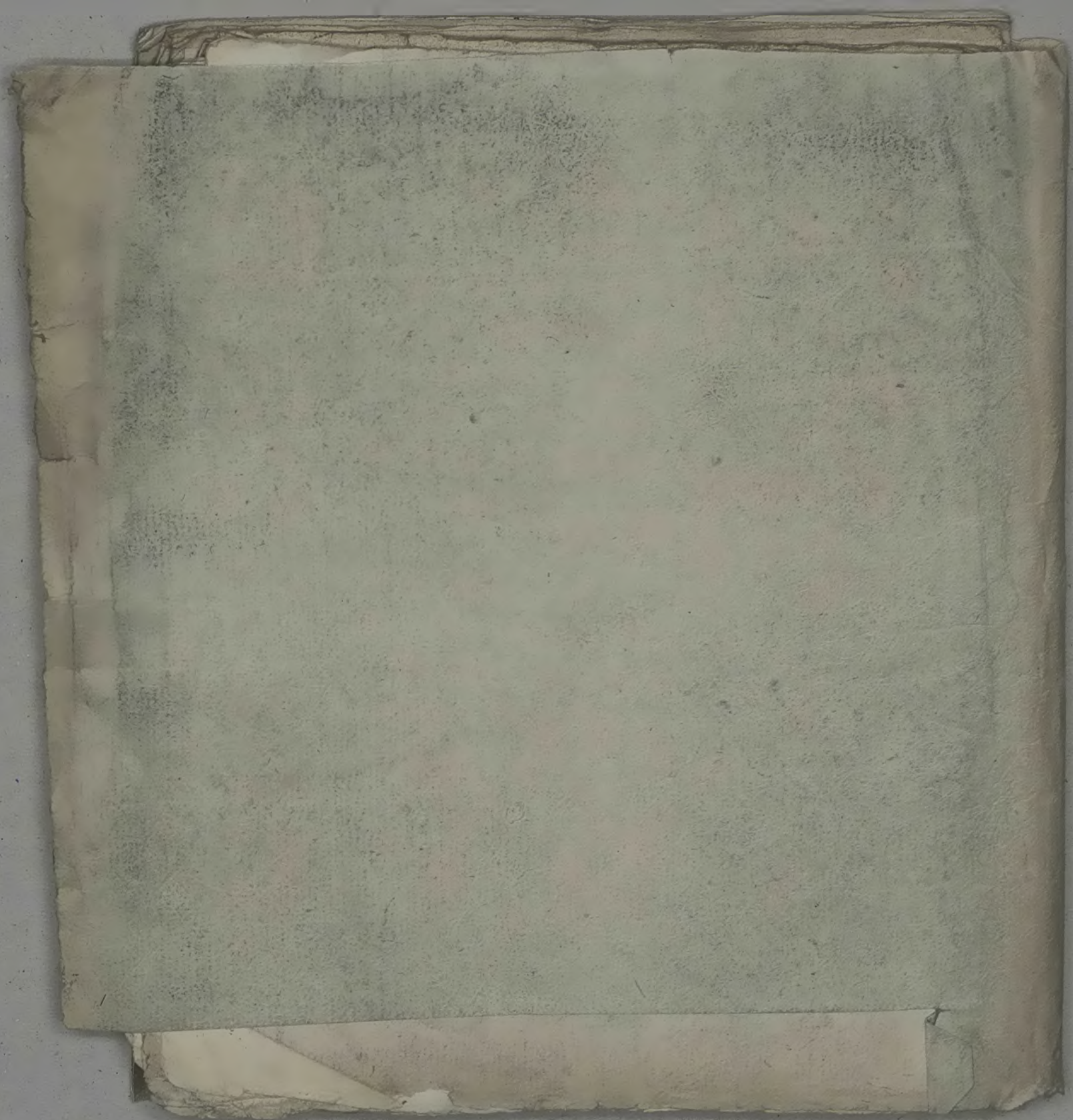
omnia

Ad Maiorem Dei Gloriam

Continuatio Narrationis

Ero vos, tantum mihi pecuniae tribuite, ut
turnam sitim, quam patior, sedare possim,
ero vobis non ero deinde molestus, spero dum
is preces exaudieturum, et me ex hoc miseri
undo celeri morte compensaturum; ah bone Deus
audi me, et vota mea tardare noli.

forbn nicht! ein einiunne Dinst zu stillen, inwill
Künftig gnu nicht ungs bspontlich singu,
Gott wird wohl bald einiunne wunff nefillen
nief Dinst tott nonfune, O Linber Gott
igru nicht freuns singu.

ksiaznica@kc-cieszyn.pl